

TÝDEN V TICHÉM DOMĚ

1867

I

V KOŠILI

CÍTÍME, ŽE JSME V MÍSTNOSTI ZCELA UZAVŘENÉ. Čirá, hluboká kolem nás tma, ani nejmenší skulinou nevniká odnikud šero; všude jen tma taková, v níž domníváme-li se přec na okamžik míti něco světlého před očima, je to pouze rudý kruh vlastní naší myšlenky.

Napnutí smyslové pozorují i nejdrobnější známky života. Čich náš zvěstuje nám, že místnost naplněna je mastným jakýms vzduchem, sprostou směsicí výparů. Je nám hned, jako bychom hlavně cítili smrkové nebo jedlové dříví, hned zas jakoby lůj a sádlo, a zas jakoby suché švestky, kmín, ba i kořalku, česnek atd. Sluchu se dotýká tykot hodin. Musí to být staré nástěnní hodiny s dlouhým kývadlem, na jehož konci tenký plechový a zajisté že trochu zkřivený kruh; někdyť se kývadlo v jednozvučné své povídačce zakoktne a kruh se lehýnce otřeše. I to zakoktnutí opakuje se v pravidelných rozměrech a stává se jednozvučným.

Mezitím slyšíme dýchání spících. Musí jich tu býti více. Dýchání se všelijak proplítá, zcela se neshodne ani jednou, někdy jako by jedno usínalo, kdežto druhé se sesiluje, jedno jako by se s kývadlem hodin zakoktávalo, kdežto druhé sobě přispišuje, a v to

zas zahučí odjinud náhlé oddechnutí silnější, jakoby to odstavec nové kapitoly spací.

Také hodiny si nyní pojednou zhluboka oddychly a zahrkly. Zdá se, že po hrčivé té úvozovce kývadlo šepotněji se pohybuje. Jeden ze spáčů se pohnul a zašustnul pokrývkou; dřevěné jeho lože prasklo.

V hodinách hrklo to znovu, jedna — druhá zazní to rychle po sobě zvučným hlasem kovovým, jedna — druhá hned nato zakuká to hlasem temným. Spáček se znovu pohne. Je slyšet, že se na loži vzpřimuje, že odhrnuje pokrývku. Ted' zavadil nohou o pelest — ted' zašramotil těžkou trepkou — patrně již, že obut v obě trepky. Pohne sebou a učiní několik opatrných kroků. Již zase stojí; ruka jeho hmatá po dřevěné ploše, pod rukou mu něco zaharaší, jistě že to sirky.

Několikrát sirka škrtne, několikrát zasvitne fosforový dým, zase škrtnutí, dřívko prasklo, člověk zabručí. Nové škrtání, konečně zavíří plamínek a rozlije se přes postavu košilatou. Plamínek se opět zamrkal, ale kostnatá stará ruka přiložila jej již ku sklenici vodou a olejem naplněné, na jejímž povrchu plave černý knůtek v korku. Na knůtku to zasvitlo jako malá hvězdička. Sirka odletěla na zem, hvězdička se znenáhla zvětšuje. Nad ní stojí košilatá postava, stará ženská, zívajíc a mnouc sobě prospalé oči.

Postava stojí u stolku, přiléhajícího k jakés tmavě natřené dřevěné stěně, jež celou místnost dělí na dvě části. Až za stěnu síla lampičky nestačí, vidíme jen jednu část místnosti — čich náš ale nemýlil se, jsme v skladišti hokynářském. Patrně, že tu jediné místnosti užito za byt i krám. Krám ten jest po hoky-

nářsku zásoben dosti bohatě, pytlů rozestaveno hojně se zbožím prostým, nad pytli pnou se plné košíky a ošatky, se stěn visí pletence a chumáče.

Žena se zachvěla nočním chladem, vzala lampičku se stolu a postavila ji na pudl, na němž plno krajců s čerstvým i přepouštěným máslem a nad nímž houpají se váhy a pletence česneku i cibule. Usedla za pudl, schoulila nohy až k bradě a vyndala ze šuplete škatuli naplněnou nítěmi, nůžkami i jiným haraburdím. Vyndala nítě i ostatky a dostala se konečně na dno škatule, kde byly papíry a knihy. Papírů ciframi vesměs pokrytých sobě nevšímala, vzala jednu z knih a rozevřela. Byl to snář, tak zvaný „velký“. Zabrala se upřímně v obracení listů, pak čtla, pozivovala si a zase čtla.

Za stěnou slyšet již jen jedno odměřené dýchání spáčovo; druhý spáč, probuzen buď šramotem neb kmitem světla, pohybnul se na svém loži.

„Copak je to?“ zabručel náhle odtamtud starý, sípavý hlas mužský.

Žena neodpovídala.

„Stará — je ti něco?“

„I jen lež,“ odpovídala žena, „nic mi není, zima mi je!“ a zívla.

„Co tam tedy kutíš?“

„Zdalo se mně o nebožtíku mém otci, do rána bych to zapomněla. Byl to krásný sen, jaktěživo se mně nic takového nezdálo. To je ale zima, a v červnu!“ Čtla dál a vrtěla hlavou. Chvilku bylo ticho.

„Kolikpak je to hodin?“ zaznělo pak zase za stěnou.

„Dvě pryč.“

Dýchání třetího spáče stávalo se nepravdělné, hlasitý hovor spáče budil.

„Tak tedy dělej, ať se vyspíme! Ty nemyslíš než na lutrii!“

„To je pravda, tady člověk nemá ani chvíli po-koje. Spi si a nech mne.“

Dýchání za stěnou zakončilo se mocným oddechnutím; také na třetím loži spáč se již probudil. Stařec bručel dál: „Fláma syn mně přijde domů teprve k půlnoci a po půl noci zas mne budí lutrie, achich to je život!“

„Ty nemůžeš dát pokoje, vid' že ne? Ano, dři se, ženo, dostaneš za to. Když i vlastní muž pořád bručí — kdybys dovedl synovi poroučet, to by bylo dobré. Co já udřená žena dělám, je už věru poslední!“

„Poruč mu, máš ho tu taky, poruč flámovi!“

„Copak mně už zase chcete, tatínku?“ tázal se mladý hlas mužský.

„Mlč, ani mi nemukej, tys ten pravý!“

„Ale já přec nemohu pochopit —“

„On nem o h e,“ posmíval se stařec, „to je darebák!“

„Ale —“

„Mlčíš?!“

„On ti bude ještě odmítovat, máme to hodného syna, to jsme si vychovali potěšení!“ mínila zas žena a zívla znovu.

„Syna? To není syn, to je zloděj našeho zdraví!“

„Když ale spím, jakpak kradu?“

„I ty lumpe, ty!“

„To je kvítko!“

„Darebák je!“

„Darebák!“

Syn začal na loži zlehka hvízdát „O Matyldo!“.

„Koukej se na něho, on se nám naposled ještě posmívá!“

„Však on ho nemine trest boží,“ pravila žena, písíc křídou na dřevěnou stěnu čísla 16, 23 a 8. „My se toho ještě dočkáme, ale přála bych si, abych pak už nebyla živa.“ Složila škatuli, sfoukla světlo a hrabala se zas k svému loži. „Ten bude pykat, ale bude už pozdě. Budeš-li pak mlčet?“

Syn umlknul.

„Špendlíčkem bys nás pak kopal, ale nevykopeš, špendlíčkem ti povídám, špendlíčkem!“

„Prosím tě, ženo, nech ty špendlíky být a usni, já bych spal!“

„Nu já to musím odnést, to se rozumí. Bože, bože, ty mne navštěvuješ!“

„Já se ještě zblázním s vámi!“

„To jsou lidé, to jsou lidé!“

„V noci jsou všichni lidé zlí,“ podotýkal mladík.

„Co to tam povídá?“

„Kdopak to ví, on má vždycky něco, ten boha-prázdný!“

„Sval tam na něho tu armaru, nebo ho vyžeňme, hned ho vyžeňme!“

„Prosím tě, dej ty už taky pokoj! Mám já peklo!“

Stařec zabručel, stařena zabručela v odpověď, mladík mlčel.

Chvilkami ještě nějaké zabručení, odplivnutí, ko-

nečně bylo vždy tišeji a tišeji; stařena usnula, stařec ještě jednou sebou zavrtěl, pak usnul také. Tichým bzukem jako medák začal mladík ještě jednou „O Matyldo!“ Nedobzučel, usnul též.

Mastným vzduchem cvakalo a zakoktávalo se kývadlo jako dřív. A mimo ně slyšet jen to oddychování tří spících osob. Proplítalo se všelijak, neshodlo se ale ani jednou.

II

DŮM SE Z VĚTŠÍ ČÁSTI PROBUDIL

RANÉ SLUNCE ČERVNOVÉ BYLO JIŽ HEZKY dlouho osvěcovalo dvůr domu, než lidé se probouzeli. Vzduch šramotu těžkých vozů, zalehajícího sem průjezdem a přes střechu z ulice, duněly první kroky přece silně jakoby v klenbě. Jednotlivě, jako by jedna čekala, až druhá zajde, vycházely ženštiny z rozličných bytů, buď prostovlasy a posud neučesány, buď se šátkem hluboko do čela vtaženým, takže chránil ospalé oči před sluncem. Nebylo jich mnoho, všechny vypadaly ale jako nedbalé služky; šat jejich nebyl ani řádně obvázan, sešlapaný střevíc táhl se jim za nohou, v rukou nesly hrnky buď prázdné buď již mlékem naplněné.

Znenáhla stalo se přece živěji. Bílé opony mizely s oken, leckteré okno se odevřelo, objevila se v něm postava, rozhlídla se po nebi a vrchu Petřínu i mluvila pak něco dovnitř k ostatním spolubydlícím o pěkném ránu. Na schodech a pavlačích se setkávali a přáli sobě „dobrého jitra“.

V prvním patře přední, do ulice vedoucí části domu objevil se v krajním oknu vysoký muž s rudou, trudovitou tváří a rozcuchaným šedým vlasem. Opřel se těžce o zídku okenní a vyhnul se ven, tak daleko, že košile na prsou rozevřená zcela obnažila mohutná jeho, vzdor červnu ještě také ve flanel se halící prsa. Podíval se na vedlejší, posud zastřené okno. Zase se uhnul zpět a pravil dovnitř: „Ještě není sedm.“

Vtom však prasklo vedlejší to okno a odevřelo se dokořán. Objevil se v něm jiný muž vysoké taktéž postavy, avšak mladší. Byl vlasů černých, pečlivě přičesaných v slušnou a pevnou formu, jaká hlásala, že je každodenně a na vlásek asi tatáž. Obličej jeho byl kulatý, hladce oholený, jak se ale zdálo, bez zvláštního výrazu. Tělo se krylo v elegantní šedivý župan, ruce držely hedbávný žlutý šátek a vytíraly jím skla zlatých okulárů. Ještě jednou dychl na skla, ještě jednou setřel s nich mlhu, nyní nasadil brejle a obrátil se zcela k nám. Tvář jeho, dříve neurčitá, nabyla pod skly náhle pevnějšího rázu, jakž se vždy u krátkozrakých stává. Byla to tvář dobrácká, oko pohlíželo nyní přívětivě i dosti vesele; přec však lze z každého rysu čísti, že ta tvář již hezky dlouho přes čtyřicet let na svět se dívá. A když se podíváme na ni tak jen trochu znaleckým okem, jsme skoro jisti, že to tvář staromládenecká. Tvář kněze a tvář starého mládence poznáš i v přístroji.

Starý mládenec položil se do okna, sněhobílým, pěkně vyšívaným polštářem opatřeného. Podíval se do modré oblohy, pohledl na lesknoucí se zelený

Petřín a úsměvné jitro zazrcadlilo se i na tváři jeho. „To je krása — musím časněji vstávat,“ šeptal. Hned nato sklouzl zrak jeho do druhého patra zadní části domu. Míhl se tam za zavřeným, čistým a průhledným oknem ženský šat. Úsměv starého mládence stal se zřejmější: „Nu to se rozumí, Pepička — Josefinka už v kuchyni,“ šeptal zase. Přitom pohnul trochu rukou, z velkého, prst pravé jeho ruky zdobícího brilantu vyšlehl proud skvělé záře, což svábilo zrak starého mládence na vlastní zas osobu. Stočil trochu prsten, tak aby brilliant trůnil zrovna nad prostředkem kloubu, povytáhl pěkné manžety a s patrným zalíbením díval se pak na své tučné, bělostí se skvoucí ruce. „To nic neškodí, opálí-li se trochu, to je zdravé,“ i zašeptav to, pozdvihl pravici k nosu, jako by chtěl čichem přesvědčit se o rostoucí její zdravotě.

Dvéře v druhém, protějším patře na pavlač vedoucí zavrzly a vyšlo z nich pěkné, as osmnáctileté děvče. Vtělené ráno! Vzrůst dívky té byl půvabný, štíhlý. Tmavý, kadeřavý a přehustý vlas vlnil se jí s čela až k šíji, poután prostou aksamitovou stužkou. Obličej její byl oblý, oko jasně modré, upřímné, tvář růžová a pleti heboučné, rtíky malé, až tmavě rudé, celá ta tvářnost činila dojem nanejvýš příjemný, aniž by vylučovala tajné vědomí, že není vesměs rysů akademicky pravidelných. Jenže kde hned tu malou nepravidelnost při tom příjemném celistvém dojmu najít! V tom maličkém, rozkošném oušku jistě nevězela, vždyť právě to ouško bylo k líbání vzdor tomu, že v něm vězely jen zcela chudé a malé náušnice stříbrné. A mimo ty náušnice žádné ozdoby

víc. Kolem bělostného krku vinula se arcí tenká černá šňůrka, ale skvost, jejíž snad nesla, skrýval se dnes v pučících nadrech. Šat měla dívka až ke krku upjatý, světlý a jen tence pruhovaný. I ta jednoduchost barvy a střihu byla vábna.

Děvče neslo v ruce hnědý, plechovou pokryčkou opatřený hrneček.

„Dobré jitro, Josefinko!“ zaznělo zvučným hlasem tenorovým.

„Dobré jitro, pane doktore!“ odpovídala Josefinka a pohledla s přívětivým úsměvem do protějšího okna.

„Kampak s tou snídaní?“

„Dolů k slečně Žanýnce. Je nemocna a nesu jí trochu hovězí polívky. Schovala jsem ji od včerejška.“

„Žanýnka je nemocna? Jakýpak div, vždyť to musí u ní vypadat jako v žaláři! Po celý rok neodevře ani okna a k tomu má tam u sebe ještě toho ošklivého psa; dnes zase celou noc štěkal a vyl. Musíme rasa navést!“

„I toto,“ horšila se Josefinka, „slečna by se zbláznila!“

„A co jí vlastně je?“

„Stáří,“ odpovídala Josefinka smutně a ubírala se k točitým schodům.

„Dobračka, ta Pepička — Josefinka!“ mružel pan doktor a zrak jeho utkvěl na východu schodů v patře prvním, a když děvče i tu zašlo, očekával ji zrak jeho již dole u východu na dvůr.

Josefinka přešla dvorem i přistoupila k přízemním dveřím. Vzala za kliku, dvěře byly zavřeny. Racho-

tila klikou, klepala na dvěře, uvnitř se nikdo nepohnul. „Zaklepejte na okno!“ radil doktor z okna svého.

„To nebude nic platno, bouchat se musí, ne klepat, a bouchat Pepička neumí. Počkejte, já zabouchám!“ zaznělo se schůdků z průjezdu do dvora vedoucích a dvěma skoky octnul se mladík as dvacíti-letý přes schody dole a již stál vedle Josefinky. Byl oděn v lehký, šedý šat letní, neměl ale na hlavě ani klobouku ani čehož jiného. Vlasy jeho byly samý černý prstenec, tvář jeho byla ostrá, oko živé.

„Tedy mně pomozte, pane Bavore!“ prosila Josefinka.

„Dřív se podíváme pod pokryčku,“ škádlil mladík a vztahoval ruku k Josefince.

„No — no — no,“ bručel nahoře pan doktor, zamlčel se ale zas, když viděl, že se děvče mladíkovi obratně vyhnulo.

„Já si zaklepu sama!“

Mladík ale stál již u okna a bubnoval na ně prstem. Uvnitř se ozval pronikavý štěkot psa, pak zas vše utichlo. Čekali chvíli. Když ale žádná další známka života se nejevila, popošel mladík k druhému oknu a začal do rámce vši silou mlátit. Pes se opět ozval, štěkal zuřivě a dlouho, pak zakončil pronikavým vytím.

„Slečna nás vyhubuje!“

„Eh co!“ mínil mladík a bouchal znovu; pak přiložil ucho k rámcu a naslouchal. Slyšel jen kňučivé vytí psa.

Způsobený hřmot vyrušil již celý dům. Vedle

doktorova okna vyhlížel již zase vysoký muž s tou rudou trudovitou tváří a s ním dvě hlavy ženské, jedna starší, druhá mladší. Na pavlač v protějším druhém patře vyšla Josefinčina matka, žena to vysoké postavy, a za ní připlížila se nemocná a nahrblá malá postavička starší sestry Josefinčiny. Na pavlač prvního patra vyšli tři lidé, muž napolo oblečený, s hlavou olysalou, ženská taktéž starší a jen napolo oblečená, konečně as dvacíletá mladice v pouhé spodničce, s nedbale přehozeným šátkem a hlavou plnou papilotů. Se schůdků od průjezdu sestupovaly pak ještě dvě ženské, zcela oblečené v šat jen prostý. Menší z nich, postava živá a pohyblivá, volala sestupujíc do průjezdu zpět: „Márinko, zůstaň v šenkovně, ať nám tam nikdo nevejde!“ Ve větší, druhé, poznáváme noční vykládačku snů z předešlé své kapitoly. Snad že bílý a čistý čepeček její dobře jí sluší, snad že ve světle slunečním všichni lidé jsou i jeví se co mírnější, její celá tvářnost zkrátka zdá se nám nyní býti příjemna.

„Co je to tu, Václave!“ oslovuje mladíka.

„Mně se zdá, že nám slečna Žanýnka umřela! Zabouchám ještě jednou!“ i bubnoval se vší silou.

„Není nic platno, musíte pro zámečníka, pane Bavor, ale rychle!“ volal shora pan doktor. „Přijdu hned sám dolů!“

Mladý Bavor již zmizel ze dvoru. Se všech stran se křížovaly otázky a odpovědi, vše mluvilo, ale hlasem vždy jaksi ztemnělým.

Pan doktor byl právě, zcela k vycházce oblečen, sešel dolů, a sotva byl ustrnulé Josefince sdělil, že

nemusí stále ten hrnek v ruce držet, když mladý Bavor dostavil se tu již se zámečnickým učedníkem.

Zámek byl brzy odtržen a odevřené dvěře nebránily více vstupu. Okamžik nechtělo se jaksi nikomu dovnitř. Tu se sebral Václav a vkročil mužně, za ním hned pan doktor, mezi veřeje se vetlačily ženské.

Velký pokoj byl temný, až příšerný. Okna do dvora i na Petřín vedoucí byla hustě ověšena, a nedovolovala světlu vyniknout nad jakés šero. Vzduch byl starý, puchem a plesnivinou naplněný. Se stropu visely mocné, černé a prachem těžké pavučiny, po holých šedivých stěnách bylo několik tmavých obrazů, ovinutých prastarými a na prst zaprášenými umělými květinami. Nářadí tu nebyl sice žádný nedostatek, avšak vše jen přestárlé, staromódní, nesoucí na sobě znak, že se dlouhá a dlouhá léta ničeho neužilo. Na nízkém, špinavě žlutou peřinou pokrytém loži bylo vidět dvě zubožených, vychrtlých rukou a suchou, lysou hlavu. Vyhaslé odevřené oči dívaly se sklenně do výše. Starý, ošklivý a chundelatý černý pes přebíhal od hlavy k nohám po loži a štěkal na příchozí zoufale.

„Kuš, Azor!“ promluvil Václav dušeně, jako by v tom vzduchu oddechnout se bál.

„Myslím, že je mrtva, pes by tak nevyl,“ podotýkal pan doktor temně.

„Ba ta už je na věčné pravdě! Bůh jí odpust' hříchy a odpust' nám všem naše viny. Oroduj za nás, svatá boží rodičko!“ koktala Bavorová a bohatá slza kanula jí po líci.

„Když je v domě zakrátko po sobě funus a vesel-

ka, bývá nevěsta šťastna,“ podotknula malá paní hostinská ztrnulé Josefince.

Tato, na smrt ubledlá, náhle se celá zapálila, pak zase zbledla; obrátila se a odešla, aniž by odpověděla.

„Musíme ale nejdřív psa odstranit, — aby nás jen nepokousal — snad má v zubech již jed z mrtvoly,“ mínil pan doktor a ustoupil o dva kroky zpět.

„Bude brzy venku,“ mínil Václav a blížil se k divokému strážci mrtvoly. Pes, ač tu měl samé známé tváře před sebou, rozzuřoval se vždy víc a víc. S ohlušujícím štěkotem skočil k hlavě lože zpět, když se konejšící ho Václav blížil. Václav přikročil až k loži, vztáhl levou ruku k peřině a v tom okamžiku, když pes po ní skočil, chytil ho pravicí v týle a vyzdvihl ho do výše. Pes sebou vztekle házel, Václav ho ale držel pevně.

„Kam s ním?“

„Dejte mně, maminko, klíče od našeho dřevníka, vstrčím ho tam zatím do bedny,“ a odcházel s vyjícím psem.

„Tedy prý je nebohá hundsfrajle mrtva?“ zaznělo harašivým hlasem ve dveřích. V promluvivším poznáváme lysohlavého muže, jehož jsme byli na pavlači prvního patra spatřili. Lysé téměř je pokryto až do opalísování ušumělým a vyrudlým cylindrem, jehož forma svědčí o celou řadu let co do módního času zpět. Slabé světlé vlasy na skráních jsou vodorovně přičísnuty k oku. Tváře jeho jsou opatřeny koží v mocné řízy se skládající, jako bývá u lidí zeschlých z dřívější mocné tloušťky; každá tvář jako by byla vyprázdněným po cestě vakem. Postava je

hranatá, s vpadlýma prsoma, s rukama jaksi bezvládně se klátícíma.

„Ano mrtva!“

„Tedy jen honem s ní do kaple, ať nemáme mrtvolu v domě, nebo ať nám nepojdou výdaje!“

„Toho se nebojte, pane domácí,“ odmlouval pan doktor, který se byl zatím probíral v škatuli na stole vedle lože stojící a papíry naplněné, „nebožka sobě zaplatí všechno sama. Patrně, že si připravila všechno na smrt a že se včera ještě v papírech svých probírala. Zde pod tou chundelatou spečenou vlásenkou našel jsem tento lístek znějící Žanýnce co členu svatohaštalského spolku dekretářského a zde knihu strahovského „spolku lásky“. Dostane peníze na pohřeb, i má již také rekviem zapláceno.“

„Chudák hundsfrajle, a měla přec jen pensičku as osmdesáti zlatých ročně; můj syn jí psával čtvrtletní kvitance!“ obdivovala se paní Bavorová. Patrně, že lidičkám těm platila „hundsfrajle“ as již dávno co název pouze historický, nikoliv co nadávka.

„To dostane as padesát zlatých, pěkný příkrov a svěcené, pozlacené tabule,“ mínila paní hospodská.

„A co je v těch ostatních papírech?“ tázal se vrátivší se Václav zvědavě.

„Nic cenného. Patrně soukromé listy, několik desítek staré,“ odpověděl zkoumající pan doktor.

„Půjčte mně je, může být zajímavě číst vzpomínky staré panny. Já si s nimi vylezu pak nad okap a přečtu si je tam. Dnes je pondělek, celý dům pere a pro zápach mydlinek a hráchu — při prádle se všude vaří hrách — nelze v celém domě vydržet jinde než

na střeše. Novelistu musí všechno číst a já chci být novelistou. Času mám dost, mám z úřadu dovolenou až do čtvrtka, — je-li pravda, pane domácí?“

„Jen ať žádný z těch listů neztratíte, dejte je zas všechny hezky sem!“

„Ale kdo upraví všechno?“ tázal se pan domácí.
„Měl byste se toho ujmout vy, pane doktore! Denn diese leute kennen's nicht!“

„Jen kdyby můj syn nebyl s tebou v úřadě, já bych ti řekla ‚kennens-nicht!‘“ bručela Bavorová pro sebe.

„Nezbude as jiného!“ mínil pan doktor dobrsrděčně. „Dojdu sám do konskripce, do záduší a na faru, — ale, pane Bavore, vy musíte hned pro fysika; až zde podepíše cedulku, přineste ji za mnou do kanceláře!“

Václav ochotně odkvapil.

„A já s paní hospodskou umyjem a upravíme mrtvolu. Prokážem jí poslední službu!“

„To jste hodny!“ chválil pan doktor. „Ale já už musím jít!“

„Půjdu s vámi.“

Páni odešli.

„Copak děláte, paní sousedko?“

„Rozjímám svět.“

„A cože se vám zdálo, paní sousedko?“ tázala se dále hospodská. „Chtěla jste vypravovat —“

„Tak ano! To byl krásný sen! — Zdálo se mně, že přišel ke mně nebožtík můj otec, dej mu pánbůh nebe, už hnije přes dvacet let, a když matka umřela před ním, neměl pokoje a chodil denně na hřbitov, až sám také umřel. Měl lehkou smrt. Ti se měli rádi

jako děti! Jako bych je viděla, když oba nad námi dětmi plakali. Bylo to v té nouzi za francouzských válek a neměli nám co dát jíst —“

„Jakpak se jmenoval pantáta?“

„Šestnáctka — byl Nepomucký. Tak tedy najednou stojí jako přede mnou — u nás v krámě. Chci říct: „Kdepak jste se tu vzal, pantáto?“, on mně ale — byl celý bílý — podává plnou náruč tlustých buchet — dvacet tři, znamená to štěstí — a povídá: „Naverbovali mne na vojnu, musím jít!“ Vojenské verbování má osmičku a znamená veselost. Obrátil se a šel —“

„To bude šedesát jedna, když se obrátil!“

„Věru, na to bych byla ani nezpomněla. Tedy 61, 23 a 8.“

„A dejme na ně celých padesát krejcarů, když je to tak živý sen, jak?“

„Mohly bychom.“

„Vyhrajem víc a pak — pan Václav a moje Márinka — má se to rádo!“

III

V RODINĚ PANA DOMÁCIHO

JIŽ JE ČAS, ABYCH URČITĚJI NAZNAČOVAL DĚjiště a osoby. Při těchto visím na náhodě, jak která v průběhu začínajícího právě téhodne pošine se sama v popředí; o dějišti ale mohu hned říci, že to jeden z nejtišších domů tiché Malé Strany. A dům to stavby divné, jakých arci ještě více na nejpříkřejším svahu Ostruhové ulice. Dům má poměrně značnou

hloubku, prostým průčelím svým dívá se v ulici Ostruhovou, kdežto zadní část budovy hledí do hluboké a mrtvé uličky Svatojanské. Tím svahem se stává, že zadní část vzdor svým dvěma patřům je přec nižší než jednopatrová část přední. Obě ty části nejsou budovami spojeny, zdi sousedních domů trčí mezi nimi do výše, ale slepě, bez oken.

V přední části lze z ulice vidět vlevo krám hokynářský, vpravo hospůdku. Do prvního patra nechodí se schody z průjezdu temného, nýbrž musí se vyjít na schůdky do dvora vedoucí, odtud vpravo po krátké pavláčce k točitým schodům, těmi nahoru zas na krátkou pavláčku, z ní do malé chodby. Patro to tvoří do ulice i do dvora jediný byt, obydlený hospodářským úředníkem, žijícím na odpočinku zde se ženou a dcerou. Pan doktor, vlastně pan Josef Loukota, praktický amanuensis bez doktorátu, má u nich pokojík v podnájmu a musí skrz kuchyň do obydlí svého.

Točité schody jdou ještě o něco výš, až k půdě.

Vpravo i vlevo od schůdků dole jsou dřevníky. Dvorek je značně svislý. V přízemí zadní části domu je známé nám již obydlí nebožky slečny Žanýnky, vedle něho schody do sklepa, vedle těch zas točité schody do dvou, dlouhými pavlačemi opatřených pater a opět dál na půdu. V druhém patře bydlí Josefinka s nemocnou starší sestrou svou i s matkou, vdovou to po úředníku panském. Byt jejich, taktéž celé, ostatně dost skrovné patro zaujímající, má okna do dvora i na Petřín.

V prvním patře bydlí pan domácí se svou rodinou,

již jsme byli už zběžně na pavlači spatřili. Učinně zde slušným způsobem přední návštěvu.

Kuchyní, v níž spatřujeme nyní starou Bavorovou opět a sice u pracích necek co posluhovačku paní domáčí, vkročíme do prvního pokoje. Nářadí je tu dosti jednoduché a nemoderní. Vlevo ustlané lože, pokryté pletenou přikryvkou, vpravo prádelník a vysoký šatník, zde onde několik sedadel, uprostřed kulatý, potrhaným trochu a vybledlým kobercem pokrytý stůl, v oknech po šicím stolku a sedadle i podnožce, na stěně mezi okny velké zrcadlo, na stěnách ostatních, zeleně malovaných, prázdno. Na prádelníku a zrcadelním rámcí nasadil se prach; avšak to neškodí, teprv druhý pokoj je pokojem parádním, proto také říká Bavorová pokoji prvnímu jen „parádní vorzimmer“. V druhém, parádním tedy pokoji je na stěnách několik iluminovaných litografií, a nářadí skládá se z piana, kanapé, stolu před ním, as šesti, bílými pokrývkami opatřených, v kruhu kolem stolu nastavených sedadel a opět lože. Lože to je odestláno a povaluje se na něm holčice, druhá dcera to domáčí. Třetí pokoj je ložnicí rodičů.

U jednoho okna prvního pokoje sedí paní domáčí, u druhého sedí slečinka. Matka je posud jen napolo oblečena, dcera posud jen ve spodničce, ač jde již na jedenáctou.

Paní domáčí je dáma velmi ostrých tahů, obličej až stlačeného a v špičatou bradu vybíhajícího. Má nasazeny brejle a šije velmi pilně na hrubém jakéms plátně. Černé, na plátnu vytištěné marky ukazují, že to prádlo vojenské. Slečna je, abychom vyjádřili se

krátce, blondýnkou nejfádnějšího druhu. Její obličej činí ji matce podobnu, jenže ostrost tahů je trochu zmírněna a špičatá brada že má pro sebe alespoň jakýs ten půvab mladosti. Oči její jsou světle modry, vlasy nezdají se být husty, jsou ale posud v papiloty svinuty. Vidíme nyní, že je přec již značně p ř e s dvacet let.

Košík se šicím náčiním stojí na okně a bílé, tenké jakés prádlo leží na sedadle vedle slečny. Červené, na prádle ležící klubíčko dokazuje, že slečna buď prádlo znamenat začala neb alespoň začít chtěla. Na uprázdňeném stolečku, při každém pohnutí se kývajícím, stojí miska s kalamářem, vedle něho je otevřené album s rozloženými a popsanými pamětními lístky, před slečnou na podložených starých novinách jeden lístek bílý, a na okně je po ruce rozložený sešit, popsáný samými německými verši. Slečna chce zajisté kus poesie na ten bílý lístek vkouzlit, ale je patrné, že nemá péro ještě dost připravené; zkouší je na pokraji novin, i pomáhala mu již všelijak, jak její inkoustem počerněné rty svědčí.

Matka vyzdvihla hlavu, pohledla k dceři a zavrtěla hlavou.

„To se ti té práce chce! — Slyšíš?“

„I vždyť budu!“

„Tys byla v kuchyni, Matyldo, když ráno Loukota se k nám díval? To je vždy jeho ranní modlitba!“

„Copak je mně do něho, ať se dívá!“ odpovídala Matylda hlasem ostře pronikavým.

„No věř mně, že by mně byl vždycky milejší než ten nadporučík!“

„Mně ne.“

„Je také mladší a je hodný, známe ho už léta. Musí mít hezky peněz našetřeno!“

„Ale, maminko, ty jsi fádni!“

„A tys husa!“

„Copak jsem ručník, že se pořád o mne utíráš? Nech mne přec dělat, co chci!“

„I vždyť já tě nechám, ty bys mi stála za zlobení!“ pravila matka, odložila šití a šla ven do kuchyně.

Bylo patrné, že by slečně také za to nestálo, aby se zlobila. Rovnodušně položila sešit s verši před sebe, namočila ještě jednou péro a začala na bílý lístek klást písmenku vedle písmenky. Kladla je pomalu a s patrnou obtíží. Konečně byla první řádka dovršena, po slušné časové mezeře pak řádka druhá, třetí, až po půlhodinném namáhání skvěla se již celá sloha na papíru. Zněla věrně takto:

*Roszen verwelken Mirthe bricht
Aber wahrer Freundschaft nicht;
Wahrer Freundschaft soll nicht brechen
Bis man einst von mir wird sprechen.
„S i e i s t n i c h t m e r.“*

Čtvero verší bylo napsáno švabachem, emfatický konec latinkou. Slečna Matylida dívala se na poetické dílo své velmi spokojeně, přečtla sobě verše ty dvakrát nahlas a po druhé pronesla krásný konec hlasem tuze dojemným. Pak začala podepisovat jmeno. Napsala celé „M“ a polovic „a“, vtom péro z nedostatku potavy selhalo. Slečna namočila znovu, přiložila ruku zas k podpisu a v tomtéž okamžiku

byla vedle začatého „a“ velká kulatá kaňka. Ener-
gicky zdvihla slečna lístek a slízla kaňku jedním rá-
zem.

Patrně, že jí ta kaňka nespletla a že kvůli ní ne-
začne psát znovu; držela lístek proti světlu a čekala,
až mokrý pruh nebude více mokrý. Vtom však vkro-
čila matka z kuchyně spěšně do pokoje.

„Baurovic jdou k nám — a ty nejsi ani ještě oble-
čena,“ volala již mezi dveřmi. „Vezmi honem něco
na sebe!“

„Copak tu zase chtějí ty sůvy!“ mrzela se slečna
a schovala lístek ještě nedopsaný do podložky. Vstala
a šla k posteli, na níž ležel bílý domácí živůtek. Paní
domácí mezitím rychle sebrala své hrubé šití a ho-
dila je do druhého pokoje za dvěře. „Valinko, teď
nevstávej, jde sem někdo,“ zavelela dovnitř a zavřela
zas dvěře.

V kuchyni bylo již slyšet tázající se ženské hlasy.
Slečna Matylda běžela na své místo a vzala červené
klubko do ruky, paní domácí taktéž skočila k oknu
a začala se v šicím košíčku hrabat.

Na dvěře se zaklepalo.

„Kdo to?“ tázala se paní domácí.

Dvěře se odevřely a za nimi se objevily dvě ženské,
kvůli dojmu jakoby se vstupem váhající.

„Ach — paní Baurová — Matyldo, podívej se,
kdo to k nám jde!“

„Ale ale, to je radost!“ zvolala dobrá slečna Ma-
tylda a tleskala radostně. „Marie, tys hodna, počkej,
tak dlouho nepřicházet!“ a obejmula vřele mladší
z příchozích.

„Jen na skok jsme tady, frau von Eber,“ vysvětlovala starší. „Jdem nahoru k panu strýčkovi kanovníkovi a Marie nedala pokoje, chtěla vidět slečnu Matyldu. Pročpak nás tak dlouho nenavštěvujete? To je vidět, kdo o koho stojí, my přicházíme přece častěji, dnes jsme tu ale věru jen na skok. Povídala jsem Marii, že snad ani nepřiďdem vhod, v pondělí, když se pere —“

„Ale toto,“ odmítala paní domácí, „copak to překáží, že se v kuchyni pere! Snad si ale přec u nás sednete?! Vida, děvčata se ani nepustí, ty se mají rády! Jen slečinku neudus, Matyldo!“

Podala dámám poblíž oken sesle. Starší z příšlých, velmi elegantně oblečených dam byla as padesátiletá, mladší byla as třicetiletá, mající ale v suché, matčině podobné tváři vzdor dvornému nyní úsměvu výraz již nevýslovné unavenosti. Jen oko mladší té dámy svědčilo o jakés pichlavé živosti a bloudilo pátravě po předmětech.

Rozmluva se zapředla a vedla se hned česky, hned zas německy, podle vzletu.

„Jen prosím, není-li tu nikde průvan,“ mínila stará dáma sedajíc. „Moje zuby trpí tuze rheumou! — Krásné nebe nás dnes vylákalo, — slečinko Matyldo, to je dnes krásné nebe venku!“

„Já je vidím, je skutečně krásné, elegantní.“

„Velmi elegantní,“ přisvědčila slečna Marie.

„Paní Ebrová snad už dnes šila?“ ptala se zas paní Baurová a zdvihla ze země ostřížek plátna. „To je přec — komísni plátno?“

„Ano to je plátno — komísni plátno,“ nutila do-

máci paní ze sebe v okamžitých rozpacích. „Naše posluhovačka, chudá žena, šije do komise, a když mně pere, pomohla jsem jí trochu. Mně je jí líto, co se napíchá, než si asi padesát krejcarů za týden vydělá! Ten lid se musí dřít!“

„Ano, chudáci!“

„A copak ty děláš, Matyldko! Ty vyšíváš známky do prádla? Ukaž, jaké děláš písmenky!“ zapřádala slečna Marie hovor. „M-K? Ach, teď se pamatuju, vždyť já slyšela, že jsi nevěstou, to ti musím tedy štěstí přát! Slyšela jsem, že je to nadporučík Kořínek? Sešla jsem se s ním u strýce jednou, znám ho trochu — máš ho ráda?“

Slečna Matylda se ani nezačervenala, naproti přítelkyni toho také není třeba. „Ano, odhodlala jsem se! Prosím tě, čehopak se člověk dočká! On je hodný a má mne rád, nač bych taky zakysala?“

„Nevšimla jsem si ho dobře — mně se zdá, že je blondýn — nebo by to měl snad už šedivé vlasy?“ mínila slečna Marie nevinně a zahrávala si s lístky pamětního alba.

„O, Kořínek není tak stár!“ červenala se Matylda zlehýnka. — „On měl jen — povídal mně to už — v Štýrském Hradci vždycky tak nezdravé byty a ležel hlavou zrovna u vlhké zdi. On není opravdu tak stár!“

„Tedy se jen tak dělá, čtverák! Těm mužským není v ničem co věřit!“

„O ten je prohnáný! Včera jsem se mu nasmála! Škádčila jsem ho, že tak mnoho kouří, a ptala se, proč. On mně odpověděl, že chce mít pysky už na-

vykly práci, až začne jednou doopravdy hubičkovat. Der ist witzig!“

Slečna Marie prozrazovala nevinným zachechtutím, že sdílí náhled o vtipu páně Kořínkově. „Ale proč šel tedy z řadového pluku k oděvní komisi, když je ještě dost statečný?“

„Chtěli ho poslat až do Dalmacie, dal se tedy přesadit z řadové služby proto, že ho už opouštěla paměť —“

„A nebyl by trefil pak až z tak daleka domů, chudák!“ mínila slečna Marie soucitně.

„Nějakou chybu má každý muž a Kořínek má peníze!“ rychle podotýkala slečna Matylda. „Otec jeho si jich vydělal ve francouzských válkách.“

„Ano, slyšela jsem, kupoval tenkrát zlámané nohy nebo co — ale tomu my děvčata nerozumíme!“ dodala zas slečna Marie zcela nevinně. „Vida, vida, jaký ti to napsal krásný pamětní lístek“ — a čtla polohlasitě verše lístku.

Na lístku stálo:

*Dein treues Herz und Tugend Pracht
Hat mich in dich verliebt gemacht,
Mein Herz ist dir von mir gegeben
Vergissmeinnicht in Todt und Leben.*

W. Korzineck,
Oberlieutenant.

„Pročpak ale nevypsal celé jméno, jmenuje se Wolfgang nebo Viktor nebo jak?“

„No — on se jmenuje Václav, ale nelíbí se mu to. Říká, že se chtěl dát o každé kostelní parádě překřtít!“

„A zdehle máš celý cahier veršů!“

„Půjčil mně Kořínek.“

„Aha, abys mu z nich také něco vypsala! To je pěkné! — Mamá, nepůjdem ještě?“

Matky se byly rozhovořily o věcech domácích. „Půjdem, máš pravdu! Škoda ale, že nevidíme pana z Ebrů, nu arcit, on je v kanceláři! Ale, kdepak je můj malý andílek, má Valburga, není doma?“

„Je, ještě však leží. Nechávám ji dopoledne vyležet, to prý je dobré pro hlas! Valinka bude zpěvačkou, no, každý se jí diví. Jako čertík je do hudby, když vstane od piana, kouří se až z něho!“

„Ale já musím svého andílka obejmout, to by bylo pěkné, abych šla bez hubičky domů! Je tady vedle, je-li pravda?“ a paní Baurová blížila se dveřům druhého pokoje.

„Ale vždyť tam nemáme ani ještě ustláno,“ bránila paní domácí.

„Prosím vás, paní Ebrová, mezi námi! Vždyť je to u nás taky tak!“ a již byla ve dveřích.

Nezbývalo ostatním, než aby šly za ní. Paní Baurová spatřila na podlaze hromadu komisního šití. Lehýnký úsměv přeletěl hubenou její tvář; ani však nemukla a šla rychlým krokem k posteli.

„Nechte mne — já nechci!“ bránila se Valinka obejmutí.

„No, buď přece slušna, copak je to!“ kárala ji matka. „Ale co mne napadá! Ve čtvrtek večer máme tu u nás malý koncert, přijďte přec taky, paní z Baurů! Matyldo, domluv slečně Marii, aby ve čtvrtek zcela jistě přišla!“

„Přijdem, přijdem obdivovat se našemu andílkovi,“ slibovala laskavě paní Baurová.

Druhý parádní pokoj byl tak veliký jako kuchyň a první pokoj dohromady, měl tedy také dvě okna do dvora. Slečny přistoupily, vedouce se za ruce, k jednomu z nich. Viděly právě mladého Bavora, an ubíraje se ze Žanýnčina bytu a drže chumáč listů v ruce kvapil k prvním točitým schodům.

„Kdo je to?“ tázala se slečna Marie.

„Náš špaček, syn naší posluhovačky, hokynářky. Ale strašně nadutý, on nosí i kabát přes ruku!“

„Špaček se jmenuje?“

„Ne, Bavor, ale my mu přezdíváme špaček. Jednou nám ulít špaček a papá myslil, že ho vidí na střeše. Když ale papá vylez nahoru, nebyl to špaček, nýbrž cíp od kabátu mladého Bavora; mladý Bavor tam vždy na střeše studoval. Ted' tam jde zas, podívej se!“

„On tedy studuje?“

„Ne! Ted' je v úřadě u mého papá, ale papá říká, že z něho nic nebude, že prý by udělal nejlíp, kdyby skočil s mostu do vody jako svatý Jan.“

„Děvčata, děvčata, rozlučte se přec — vždyť už musíme jít, Márinko!“ volala paní Baurová.

Slečinky se začaly objímat. Trvalo dlouho, než se nasytily hubiček, trvalo dlouho, než se konečně vykomplimentovaly všechny skrz pokoj, kuchyň až ke schodům.

Paní domácí se slečnou Matyldou zůstaly stát na pavlači.

„Slyšelas, Matyldo, jak se bála rheumy?“ tázala

se paní domácí, když paní a slečna Baurovy již scházely s prvního poschodí do dvora. „A nemá snad ani jediný pravý zub!“

„Ba že ne, děvečka jí myje zuby po obědě vždy zároveň s nádobím!“

Paní Baurová obrátila se u průjezdu a kývala ještě jednou na rozloučenou přívětivě rukou. Slečna Marie poslala slečně Matyldě ještě několik třepetavých hubiček. Pak zmizely v temném průjezdu.

„Bůh ví po kolikáté již si znamená ta Matylda prádlo na jiného vždy ženicha a kolikrát už zas párala,“ mínila slečna Marie, urovnávajíc sobě mantilu. „A snad bude pořád párat!“

„Což ale Kořínek? Vid', že strýc jednou o něm s tebou mluvil? — Co tomu říkáš?“

„Mhm — no!“ mínila slečna Marie a vyhoupla se na ulici.

IV

MONOLOG LYRICKÝ

BYLO JITRO A JE NYNÍ VEČER DNE PRVNÍHO. JE večer a na dějišti našem je jako v staroruské písni: „na nebi měsíc — v jizbě měsíc“. Po nebi táhne vysoko měsíc plný a tak jasný, že hvězdičky kolem něho vyhasly a teprv v světové dálce od něho bázně se rozsvěcovaly. Pyšně rozestřel měsíc světlý svůj plášť po zemi, pokryl jím vody řek i zeleň břehů, širý kraj i rozložené město, vlekl jej náměstími a ulicemi, kdekoliv vůbec místo našel, a spatřil-li někde odvěšené okno jízby, hodil i do ní cíp zlatého pláště.

Také do jizby páně doktorovy vplynul odevřeným dokořán oknem a v pečlivě upravené, čistotné, ba elegantní jizbičce té byl dlouho pánem sám a sám a líbilo se mu zde. Políval květiny na květinovém stolku poblíž okna, že se zdály jakoby stříbrným jíním pokryty, položil se na bělostné lože, že se zdálo ještě bělejší, usedl do pohodlného křesla a svítil si na rozmanité náčiní psacího stolku, ba roztáhl se i po celé délce podlažního koberce.

Trvalo tak hezky dlouho do noci. Konečně cvakla klika, dvěře ospale vrzly a majitel bytu vstoupil.

Do stojanu u dveří se nalezajícího vstrčil hůlku, na stojan zavěsil slaměný klobouk a pak zamnul sobě pan doktor ruce. „I vida, vida,“ bručel hlasem přidušeným, „máme tu návštěvu! Pěkně vítám, pane měsíčku, přišli jsme už na letnice? Zdrávo všechno doma? A což — proklaté koleno!“ zabručel hlasitěji, sehnul se a mnul sobě koleno. Obličej jeho, do měsíční záře nahnutý, jevil napolo rozmrzelost, napolo úsměv.

Vzpřimil se zas a počal svlékat se z kabátu. Když odvíral šatník, aby tam kabát zavěsil, zabručel znovu, avšak prozpěvuje sobě: „Doktor Bartolo — doktor Bartolo — doktor Bartolololo — lolo — lo — Bylo to „e“ nebo „f“ — ano, „f“ to bylo — Bartololo — lolo — lolo —“ Sňal mezitím se stojanu šedivý župan svůj, oblékl se do něho, opásal červenou hedvábnou šňůrou a kráčel volně a stále ještě „lolo-“ kaje k odevřenému oknu.

„Ach Josefinka asi už spí — pa, koťátko, nechala si něco pěkného zdát! Je to roztomilé kotě — a tak

dobrosrdečna!“ náhle se sehnul, mnul koleno zas, ale nezaklel tentokrát. Položil se do okna. „Byt mají dosti velký, ani ho teď nepotřebují. Zůstanem tam — jen trochu nového nářadí! — — No, matku a tu nemocnou Katušku budem mít rádi, jsou hodny. Takto nemá nikoho, — ten bavorský bratranec bude družbou, ovšem, Josefinka musí mít na svatbě družbu, to se rozumí — kotě! Odbudem to ve vší tichosti — Bartolololo — Copak mně dnes sevillský doktor nejde ani s mysle, co je to! Bartolo — Bartolo — — nejsem tak stár a jsem zachovalý, zachovalý dost, oje! U mne není ještě „periculum in Morea“. Nepotřebuju se bát, že „hezčí, než jsem nyní, v celém svém živobytí více nebudu“. Bude to pro mne nové živobytí, budu spokojen, a když je člověk spokojen, omladne.“ Zadíval se do kulatého měsíce. „Zdalipak se teď kotěti něco zdá! Jakkak by, takové dítě spí, jako by je do vody hodil. — Já bych jí pošeptal, co by se jí zdát mělo!“

Obrátil se zpět a sňal se stěny nad květinovým stolem kytaru. Postavil se s ní zas do okna a zkusil několik akordů. Dole ve dvoře zaznělo duté zavytí psa.

„Ach Azor se jim odněkud vyškrábal!“ pravil pan doktor a vyhnul se z okna. „Azor — buď hodný, ticho!“ Pes se neozval. „Nesmím ho dráždit chudáka,“ pravil pan doktor zas k sobě, pověsil kytaru, zavřel okno a zastřel je.

Přikročil k psacímu stolku a rozžehl svíčku. Pak usedl do křesla. Když byl pan doktor sám, mluvil vždy polohlasitě pro sebe. A nyní pokračoval hned, kde byl dřív přestal.

„Jsem přece už dost stár, abych nebyl už dost hlup. V mém věku musí se taková věc odbýt rychle, ale ne příliš rychle, ne beze vší poesie. Můj plán je dobrý — proklaté koleno, musil jsem se přec jen notně drcnout!“ Rozhrnul župan a prohlížel světlé spodky. Na pravém kolenu byly spodky rozraženy.

„Nové spodky!“ bědoval rozmrzele. „To má člověk z útlocitu! Stáli vlevo v průjezdě — jistě že to byl Václav s Márinkou, kdopak jiný — vyhnul jsem se vpravo a drcnul do manglu! Kletý Václav! — Tu známost mu ale musím zradit, je teprv praktikant, kampak by to vedlo! — Škoda je ho, má talent, musí se mu to nechat, a nejlíp by bylo, kdyby mohl dostudovat. Když ale není prostředků! Musím mu také zradit to jeho básnění, nevede také k ničemu, ať se drží úřadu, když už je v tom! Až si přijde pro můj úsudek, řeknu mu, aby to všechno zahodil, že to nic není.“

Vzal z psacího stolku silný sešit papíru i začal se v něm probírat. Měl v něm čítací známky a rozložil sešit u první z nich.

„Můj plán je hotov,“ pokračoval v samomluvě, „potřebuju básní, sám jich nedovedu a tyto mně náhodou poslouží. Kdybych jich nevzal odtud, vzal bych odjinud, co na tom. Josefinka se toho nedoví, on také ne, na mou radu je zahodí. Tedy zítra pošlem první, prozatím anonymní, však ona uhodne! — Tahle bude první!“ — I četl ze sešitu:

*Tys jako horská krajina,
jak její mladý, jarní čas!*

*Tvůj vlas jak tmavý, bájný les,
tvůj zrak jak živých bystřin ples,
po rtech a lících samý květ
a rozsetý slavíkův hlas —
jsi pro sebe již celý svět,
jsi jako horská krajina
hned mračna a hned jasna,
jsi jako horská krajina
jen pro poetu krásna!*

*O rci mně, zdaž pro píseň mou
máš ozvěnu ty vděčnou,
či zdaž jak horská krajina
máš v prsou skálu věčnou!?*

„To je kluk! Zcela tak jako u nás v horách, a já vím, že jaktěživ ani horskou krajinu neviděl, kdepak taky! „Les — ples“, dobrá! „Rozsetý slavíkův hlas“ — to je přec jen trochu mnoho! Já vím co, podškrtnu hodně tlustě „j e n pro poetu krásna“, — pro mne jako jenom, pro jednu osobu. Děvčatům pletou básně příliš hlavu! — A za týden druhou pumu, snad už s podpisem, dle potřeby! Tahle bude tedy ta druhá!“

A četl dále:

*Tvá tmavá pleť, Tvůj tmavý vlas
rozsily v dny mé dumný sen,
Tvůj žárný zrak, Tvůj mladý hlas
z mých nocí činí palný den!*

*O moje slunko tmavé!
Rci, zda chceš býti v nočních tmách
mně světlo jasně žhavé?*

*O měsíčku můj černý!
Rci, zda chceš býti v žárných dnech
můj klidný soudruh věrný?*

„Ten to umí, hehe! Ten by spletl holek! Ale snad to psal na nějakou židovku, Josefinka není tak černá! — Nic neškodí, ona si toho nevšimne, jen když je jako sluncem a když to klinká! Ta báseň jí dodá! Samý žár a plamen! — Kdyby ale byla neslušně tvrdá, tedy ještě pak třetí, pak už nemilosrdně do toho!“

Obrátil několik listů a četl:

*Což střelná rána do srdce,
což na tom, hned-li zajdu!
leč — vím, že v srdci zhynulém
též Tebe mrtvu najdu.*

*Což o bolestný okamžik
a o tu cestu temnou!
leč — ze srdce mně nemůžeš
a musila bys se mnou!*

„To má něco omamujícího, tak zastřelujícího do sebe! Děvče neodolá, když milenec hrozí zastřelením se. Ať je tak nebo tak, dáme Josefince na všecken způsob také tu pilulku třetí. Utuží se v lásce — ale,

jako kdyby to na mne hodil — musím už do postele — musím!“

Zazíval si upřímně a začal se svlékat.

„Nejhezčí je přec jen to: ze srdce mně nemůžeš a musila bys se mnou!“ bručel mezi svlékáním, skládaje části šatstva v pedantickém pořádku na křeslo a pak na sedadlo vedle lože. „To chce jako říct, že ji má v srdci zavřenu, a kdyby se do srdce střelil, že by ji tam zároveň trefil, hehe, jakpak by ji tam netrefil, když je tam!“

„Ven ze srdce — dnes je teplo, nepotřebuju trepek —“ bručel zas a zouval boty. Odkryl pokrývku, zhasil svíčku a ulehl.

Spokojeně si na loži oddychl.

„Bartolo — — achich! — ven mně — či ze srdce — mně nemůžeš — a—“ a spal.

Dole na dvoře zavyl Azor. Po chvíli bylo slyšet, jak škrabe na Žanýnčiny dvěře. Jako by žalu přemoci nemohl, přec ale se bál někoho probudit, vyl a vyl pes přidušeně po celou noc.

V

STARÝ MLÁDENEC — VŠEHO ŠTĚSTÍ

VEJLUPEK

Pořekadlo.

HOSPODÁŘSKÝ ÚŘEDNÍK, U NĚHOŽ PAN DOKTOR bydlel, jmenoval se Lakmus. Žil teprv as tři leta v Praze a svého podnájemníka byl převzal od svého předchůdce v bytu tom.

Brzy po jeho přistěhování se do našeho tichého domu věděli všichni ostatní nájemníci, že mají Lak-

musovic nahospodařené kapitály, že dostávají pěkné výslužné, deputát, a měli k nim úctu. Takto nebylo mnoho styku s nimi. Paní Lakmusová, hlava rodiny, nebyla tuze přístupna. Dožádána učinila sice, seč byla, dávala domácím ochotně napřed činži, kdykoliv toho požadovali, půjčovala ostatním mouky, másla ze zásob svých, kdykoliv jejich kuchyň toho náhle potřebovala, pozdravována děkovala, ba pozdravovala i sama napřed, do dlouhých řečí se ale nepouštěla. Proto ale nebyla právě mlčeliva, důkazy řečnické letory její rozléhaly se někdy otevřenými okny po celém domě.

Paní Lakmusová, ač také již přes čtyřicátku, byla ještě plna života. Buclatá postava její byla posud svěží, tvář její leskla se bez vrásek, oko její svítilo vesele, zkrátka vypadala jako bojechtivá vdovička, ač dcerka její byla také již dávno na vdavky. Slečna Klára, dvacet a několik málo přes to stará, nebyla jí podobna. Vytáhlá jako proutek neměla oblých, příjemných forem; oko její jasně modré hodilo se ostatně dobře k plným plavým vlasům a na podlouhlých tvářích červenalo se ještě kus zdravého venkova. Slečna Klára byla ještě nepřístupnější než matka; domácích dcerka, slečna Matylda, proto také již dávno nevyhledávala žádného přátelství s ní.

Pana Lakmusa sousedé málokdy spatřili jinde než v okně. Měl zlou nemocnou nohu, kteráž žádala pilného domácího ošetřování. Sotvy že za několik měsíců jednou vybelhal se z domu; čas celý trávil doma, vyhlížeje buď z okna na ulici, buď se ošetřuje na pohovce, obalen ve flanely a mokré šaty. Pravili

o něm, že popíjí mnoho vína; trudovitá tvář jeho tomu neodpírala.

Čas byl se již pošinul druhého dne našeho vypravování daleko k poledni, když pan Lakmus pracně se vyzdvihnul z křesla při oknu jizby, jež do ulice šla; byl v něm dopolední hodiny trávil a pomalu se ubíral nyní k pohovce. Zde usedl zase, natáhnul nohu na pohovku a s netrpělivým jaksi povzdechem podíval se na velké, hlasně cvakající zásklenní hodiny, které byly jako vše ostatní nářadí sice nenovy, avšak taktéž o jistém nákladu svědčící. Rafije ukazovala několik minut před dvanáctou.

S hodin sklouzl zrak jeho na Klárku, která u druhého okna pilně šitím se zanášela. „Dnes mně ani nedáváte polívku!“ prál s mrzutým úsměvem, jako by jen připomenouti chtěl, nikoli pohněvati.

Slečna Klára pozdvihla hlavu, vtom však otevřely se dvěře a do pokoje vstoupila paní Lakmusová, nesouc kouřící se koflík na talíři. Obličej pana Lakmusa se vyjasnil.

„Jdi, Klárinko, do kuchyně zadělat na nákyp!“ velela matka. „A dej si naň dobrý pozor, aby se ti doktor nevysmál!“

Klárinka vyšla. „Udělala jsem ti dnes vinní, ty věčné hovězí se musí znechutit, ne, mužičku?“ pravila paní Lakmusová přívětivě a postavila talíř před muže. Pan Lakmus zdvihl hlavu a podíval se jaksi nedůvěřivě na svou choť, jako by mu ta šetrnost byla podezřelá. Patrně ale, že byl vždy k poddajnosti připraven, neboť místo další nedůvěry začal se ihned zanášet s poskytnutou mu lahůdkou.

Paní Lakmusová vzala sedadlo a postavila si je k stolu u manželovy pohovky. Usedla si na ně, položila ruce na stůl a zadívala se na manžela.

„Prosím tě, muži, co budem dělat s Klárkou?“

„S Klárkou? — A co bychom s ní dělali?“ odpovídal pan Lakmus, srkaje polívku.

„Ta holka je už celý blázen a nač by to bylo. Je celá blázen do Loukoty, víš —“

„Mně neřekla nic!“

„Copak by tobě říkala, ale mně řekne všecko, je upřímná. Dnes v noci jsem musila ji vytáhnout z kuchyně. Slyšela prý tam doktora v pokoji něco tak pěkného říkat, že se nemohla hnout z místa. Jak ti povídám, ta holka je už celý blázen a nač by to bylo. Ať si ho raději vezme, že ne?“

Pan Lakmus setřel sobě rukou pot, jež mu byla silná polívka v krůpějích na čelo nasázela. „Je na ni stár,“ podotknul po chvíli.

„Stár! Tys také nebyl mlád a vzala jsem si tě!“

Manžel se ani nezamuk.

„On je zachovalý, zdravý člověk a ani nevypadá staře a také není tak stár. Raděj jeho, známe ho, než čekat na nějakého flouska, zvláště když už to s Klárkou nelze vydržet. Víš, že má několik tisíc zlatých a dovede ženu uživit, proč bychom mu dceru nedali, — že ne? — nu tak mluv přece!“

„Ale — kdo ví, chce-li ji —“ odvážil se pan Lakmus zase podotknout.

„Nu to se rozumí, že mu jí nemůžem vnutit, když nechce,“ horšila se choť, „to by bylo pěkné! Promluvíme si s ním — Klárka je hezka, vždycky se na ni

směje, ona mu drží pokojík v pořádku a on má pořádek tak rád — myslím, že by mu tuze scházela a že si jenom nedůvěřuje, protože už není — nuže není z mladších. Ovšem, tak je to — však já to vyvedu!“ kývala si spokojeně hlavou. Náhle ale ustala zase v kývání a naklonila hlavu ke dveřím. „Věru,“ pravila pak zase, „on je dnes už doma — neobyčejně časně! Mluvil v kuchyni s Klárinkou, už ale vešel do pokoje. Musím do kuchyně — hned to bude spraveno!“

Paní Lakmusová vyběhla do kuchyně. Slečna Klára stála u kuchyňského stolu a mísila v nádobě těsto. Matka k ní přistoupila, vzala ji za hlavu a obrátila tvář její k sobě. „Začervenala jsi se jako růže,“ pravila mírně, „a celá se třeseš — holka, holka! Nu jen se neboj, už bude dobře.“

Podívala se do malého nástěnného zrcátka, přitáhla si čepec, shrnula rukávy a přikročila k doktorovým dveřím. Zaklepala. Uvnitř se nic neozvalo. Zaklepala zas, nyní silněji. —

Pana doktora to dnes v kanceláři dlouho netrpělo. Byl roztržit, skoro mrzut, prochvíval ho jakýs nepokoj, polopříjemný, polotrapný. Chvěl se jakýms pocitem poetickým, a kdo měl kdys v životě pocit ten, ví, že nelze v něm pracovat dle pravítka obyčejného života. Nejasná jakás myšlénka leze nám v mozku jako housenka sem a tam, lechtá i škrabe, rozčilí jednu čivu, druhou, třetí, až je celá čivní soustava v rozčilení. Není nic platno, musíme se vzdát práce, musíme veškeru pozornost soustředit na myšlénku tu, až se tato konečně někde pevně usadí

a znenáhla v pevný kokon zapřede. Je-li slunko fantasie dosti teplé, pukne pak kokon a do světa vyletí motýl — báseň.

Motýl, skvějící se v barvách „horské krajiny“, byl panu doktorovi vyletěl hned ráno; pan doktor ho připevnil perem na růžový papír, vstrčil do papírového pouzdra, zalepil voňavou oblatou a svěřil městské poště. Ono rozčilení ale dostavilo se mu teprv později, vzmáhalo se však po příkladu pozdní lásky, až ho vyhnalo z kanceláře.

Loudal se pomalu domů. Když přišel průjezdem až ke dvorku, opominul se podívat dle dávného obyčeje svého nahoru k Josefinčiným oknům. Bylo mu, jako by byl vyvázl z nějakého nebezpečí, když podivně nejistým krokem vešel konečně do kuchyně Lakmusových. Oddechl sobě, krev se mu počala proudit volněji a na Klárku promluvil s tak příjemně znějícím záchvěvem, jak předtím nikdy dříve. Nezdržel se ale dlouho, vešel hned do svého pokoje.

Zavřel dvěře. Hlava se mu schýlila k prsoum. Svlékl jako maně pravý rukáv kabátu, pak se zamyslí. Mimovolně ho to hnalo k oknu. Nevěděl, kdy ráno poslaný list as se odevzdá, má-li neb nemá-li jej Josefinka již. Jako by se bál nějakého trestu, zůstal as na tři kroky od okna stát a díval se skulinou mezi oponou a okenním rámcem k protějšku. Náhle jím škublo, — na protější pavlač vcházel právě listonoš.

Skočil nazpět, vtom však zaslechl klepání na dvěře. „Dále,“ vypravil namáhavě ze sebe a rozpálil se jako francouzská růže.

Dvře se otevřely a v nich se objevila paní Lakmusová.

Pan doktor rychle chytal svlečený rukáv a na obličejí jeho zahrál sobě nucený úsměv stočený svůj rej.

„Snad vás nevytrhuju, pane doktore?“ tázala se paní Lakmusová zavírajíc za sebou.

„I toto — pěkně vítám — drahá moje paničko,“ koktal pan doktor, uloviv klátící se rukáv.

„Přišel jste dnes tak brzy domů, pane doktore, tak nad obyčej — snad nejste nemocen?“

„Jak to, drahá moje paničko?“ tázal se pitomě v stálé své ještě duševní nejistotě.

„Ale věru —“ pokračovala panička, přistoupila až k němu a položila mu ruku na čelo, „dovolte! Ne, pane doktore, vám opravdu něco schází. Jste rozpálen jako panna, snad —“

„Běžel jsem, já běžím vždycky — já už tak, drahá moje paničko —“ koktal pan doktor.

„Snad nějaký obkladek?“

„I ne ne, mně není nic, pranic! Račte si přec u mne usednout, drahá moje paničko, abyste mně spaní tento —“ pobízel pan doktor a vedl paní Lakmusovou ku křeslu. Paní Lakmusová usedla, pan doktor sedl na sedadlo naproti ní.

„Pořád mně jen říkáte „drahá moje“, jako bych byla skutečně vaše drahá,“ usmála se panička tak koketně, že by se jí byl pan doktor jindy podivil. „Nu kdyby nebylo muže — můj muž je skutečně dobrák — kdo ví! Tak ale vás už musím přenechat jiným a mladším,“ žertovala dále.

Pan doktor se trochu usmál, nevěděl ale, co by řekl, a mlčel.

„Nemyslíte, pane doktore, že je to hezké, když má člověk někoho, komu může říci „můj drahý?““

„Inu ano — jakpak by ne — když se tak dvě srdce spletou — zvláště z jara —“ namáhal se pan doktor.

„Ale — ale, jak to dnes mluvíte — vy jste čtverák! Kdopak by se vám mohl divit, kdybyste pomýšlel! Jste v nejlepších letech, kvetete zdravím, byl jste hospodářský —“

Doktor vězel v trní. Myslil, že ví paní Lakmusová již všechno o tajné lásce, o Josefince, o básni. Rozhodnutím takovým se náhle vzmužil. „To alespoň sobě mohu říci, že jsem hospodařil i zdravím i penězi,“ prál hrdě.

„To se rozumí,“ chválila paní Lakmusová. „Vy můžete pomýšlet na zcela mladou!“

„Nu, starou bych sobě nevzal, je již příliš hotova, nelze ji učinit jinak, než jak ji již jiní učinili —“ mínil pan doktor již opatrně. „Myslil bych ale jen na takovou mladou, která je hodna, poslušna, měkká, která by se člověku zcela ještě přizpůsobila —“

„To se rozumí,“ souhlasila paní Lakmusová, „jen na takovou! Nu a řekněte — ale upřímně, rozumíte, zcela upřímně — tak upřímně, jako byste třeba mluvil s matkou, jejíž dceru chcete —“ a vzala pana doktora za ruku i zadívala se mu hluboko do očí — „řekněte, nepomýšlíte už na to?“

„Prozrazeno je prozrazeno, nač se stydět!“ zpo-
vídal se pan doktor upřímně. „Ano!“

„Ale vždyť jsem to muži povídala!“ spráskla paní Lakmusová radostně ruce.

„Jak — pan Lakmus —“

„Inu tot! „Kdo ví, bude-li ji chtít,“ povídal, považte si!“

„A proč bych ji nechtěl!?“

„Ale já všechno věděla! Vy čtveráku, za matčinými zády, aby matka nevěděla!“

„Matka? Nač, když jsem myslel, že vůbec nikdo nic neví, ani dcera ne!“

„Dcera nevěděla, ale matky vidí všechno! Byla ta holka nešťastná! Celá spletená; ve dne mluví jen o vás, v noci mluví ze snů, já vám povídám, byla jsem také mladá, ale jakživa jsem to neviděla!“

Doktorovi se udivením odevřela ústa. Z oka mu hleděla nevědomost a rozpačitý, trochu samolibý úsměv.

„Ale je to dobře tak,“ mínila zas paní Lakmusová. „Z počátku jsem nechtěla nikoho v podnájem, teď jsem ráda, Klárka bude šťastná.“

„Slečna Klárka —?“ zadivil se náhle pan doktor a povznesl se ze sedadla.

„Jak vám povídám, celá zblázněná! Ale, to vám povídám, svatba musí být brzy; bydlíte u nás, lidé by si povídali, a nač taky čekat! Známe vás, vy znáte nás — víte, že máme boží požehnání, bude všem dobře.“

„Ale dovolte,“ koktal pan doktor zas nanovo, a přecházel dlouhými kroky, „vždyť já vím, že měla slečna Klárka nějakého pana adjunkta venku —“

„Měla, ale už docela nemá. Oženil se, vzal si

vdovu, mlynářku. Myslíte, že ho litovala? Pán bůh zachraň, už vás měla ráda, jako by ji předělal! Já jí sice říkala: ale nepomýšlej na to, pan doktor nebude chtít ohubičkovanou, ona však ne a ne! Nu to se rozumí, jeden milenec žádný milenec!“

Pan doktor nevěděl, co má dělat, paní Lakmusová ale pokračovala hned zase sama dále.

„Vid'te, že nebudem odkládat? Máte všechny papíry beztoho pohromadě; vid'te, doktore? Tak pořádný pán!“

Doktor potřásl hlavou. Paní Lakmusová rozuměla potřesení ve svém smyslu. „Tedy si napište všechny spisy, vždyť to umíte. — Dnes budete přec obědvat u nás?“

„Ne, ne!“ vyhrkl doktor mocně ze sebe. „Prosím — zde jen!“

„Ale vy jste ještě jako mládeneček,“ usmála se spokojená tchýně. „Klárka beztoho nebude moct vzít ani do úst, až jí to všechno řeknu!“

„Prosím vás pro boha, neříkejte nic, pranic, to vám povídám,“ kvapil pan doktor rozhorleně.

Paní Lakmusové to bylo velmi k smíchu. „Kdyby nebylo rozumnějších,“ pravila, „ráda bych viděla, jak byste se dostali ku konci. Jen si spořádejte tedy spisy, doktore. Nechcete už nic?“

„Ne!“

„Pa tedy, doktore!“

„Já se vám poroučím!“

Doktor stál uprostřed pokoje dlouho jako přimražen.

Konečně sobě zhluboka oddechl a hodil hlavou.

„Nu tohle by bylo pěkné!“ zabručel zlostně. „Ano, zřídím si spisy, nenadálá paní tchýně, ale ne pro vaši dceru, paní tchýně už zase na odpočinku! — — Nezbyvá pomoci než u velkém spěchu! Zejtra druhou báseň, pozejtří třetí a popozejtří — ne, to je pátek, kdo ví, co by se stalo — tedy hned pozejtří odpůldne námluvy! Pak honem jiný byt, nebo, ty můj bože, to bude pěkná cesta domů a z domova, — a pak“ —

Nedomluvil. Dvěře se odevřely a sprovázena služkou vkročila zas paní Lakmusová, nesouc stolní přístroj.

„Vyndala jsem pro vás přístroj stříbrný, pane doktore,“ pravila kladouc to na stolek, „nač bychom své stříbro pořád schovávali!“ Přistoupila k doktorovi, položila mu ruku na rameno a šeptala polohlasně: „Já to Klárce už přece řekla!“

VI

RUKOPIS A MRAČNO

V TOMTÉŽ OKAMŽIKU, CO SKONČILA KAPITOLA předešlá, začíná kapitola nynější návratem pana Ebra, domácího pána, z kanceláře. Paní domácí, právě v kuchyni příkládáním do kamen zaměstnaná, téměř se ulekla z příchodu manželova. Přicházelť jindy teprv k třetí hodině odpolední, dnes byl zde hned po dvanácté a k tomu vypadal tak divně, jak ho snad již dávno neviděla.

Začínaje od ošumělého cylindru, který byl stisknut skoro až na samé husté a pichlavé obočí a zvadlé řízy

tlustých kdys tváří hlubšími ještě stíny prorýval, bylo vše na něm jiné než zrána. Vlasy dřív rovně přičísnuté byly kolmo vyhnány pod cylindr, oko takto bezvýznamné snažilo se patrně něco vyznačovat, široká ústa byla pevně sevřena, takže brada stála o něco výš, vpadlá prsa byla trochu vypnuta a pravá ruka držela skoro vodorovně jakýs podlouhlý svitek papíru, kdežto levá se zaklátila chvilkou jako ruka marionety, když principál právě neví, co s ní.

Paní domácí pohledla na něho, mžikem jí prolétla jakás myšlenka a ostrý obličej její se zdělil. „Snad tě nevyhnali z úřadu?“ pravila hlasem náhle ochraptělým.

Manžel pohnul trochu hlavou, jako by se ho takové oslovení co nejprotivněji dotklo. „Dojdi mně pro Bavorovou!“ pravil hlasem trochu ztemnělým.

Jindy by as sotva byla snesla paní domácí odpověď tak nepřímou, výminečné vzezření manželovo působilo ale také na ni a kyselost neměla času vyvinouti se. Vyhlídla z okna. „Zrovna jde sem,“ pravila spatřivši sestupující do dvora Bavorovou.

Pan Eber vstoupil do pokoje. Postoupil až doprostřed ku stolu a zůstal zde stát. Upřel oko na stůl jaksi jen proto, že vůbec někam dívati se musil, ne-sejmul klobouku, neodložil svitku — patrně, že byl upraven na dojem, o kterýž se připraviti nechtěl a nemohl.

Slečna Matylda zadívala se udivena na otce. Konečně vypukla v hlasitý smích. „Ale, tatínku,“ zvolala, „ty vypadáš napnutě jako holub, když se nažere vikve!“

Jen lehce sebou pan domácí pohnul, ale zračila se v tom nejvyšší nevrlost.

Vtom však odevřely se již dvěře a vešla paní domácí, za ní Bavorová.

„Tady je — řekni jí tedy, co jí chceš!“ podotkla paní domácí.

Pan domácí napolo se obrátil k příchozí. Zrak jeho zakotvil se v zemi, ústa se rozevřela a začal hlasem slavnostně monotonním: „Je mně líto, paní Bavorová, ale nemohu pomoci — ode mne to už nezávisí! S vaším synem bude zle! Ano zle! Je lehkomyšlný, je nedbalý, je všechno! Ted' je zle! Opovážil se něco napsat o celém úřadě, něco hanebného o nás všech, ba i o panu presidentovi! — Ano! A psal to v kanceláři a měl to tam v šupletí, a když šel ted' na dovolenou, nechal to tam, a našli to tam, je nedbalý, ani klíček si nevytáh. Začli to číst, je to české a hanebně psáno. Pan president ví, že umím nejlíp česky, i dal mně tu hanbu do referátu. Jsou prý tam věci strašlivé, nevím — nevím, může se stát i nejhorší, jste matka, měl jsem za svou povinnost, buďte na všechno připravena! Ženo, dej mně do pokoje lavor, čerstvou vodu k pití, nikoho mně tam nepouštěj, leda by přišel někdo z úřadu, ani k obědu mne nevolej, až přijdu sám. Sbohem, matko!“

Paní Bavorová byla bleďa jako stěna; ústa se jí chvěla, oko rozpalovalo. „Pro pána boha, prosím, jemnost pane, jsme chudi —“ vykřikla ted' pronikavě.

Pan domácí přerušil ji odmítavým kývnutím ruky. „Nemohu a nesmím! Už je pozdě a všechno ztra-

ceno! Povinnost je povinnost, spravedlnost musí být! To by bylo pěkné, aby kluci — no! Ted' nemám více času!“

Učinil několik drobných nucených kroků a zmizel do druhého pokoje.

Zavřel za sebou vážně dvěře, zakýval se ještě jednou vpravo vlevo, pak teprv odložil klobouk. Přikročil k psacímu stolku a položil svitek opatrně naň, jako by se bál, aby se mu nepřelomil.

Jindy, přišed domů, uvolnil sobě v šatu; dnes upravoval se ještě více a jakoby slavnostně před zrcadlem. Pak prohledl všechna péra, oprášil podložku a přešoupnul sedadlo několikráte, než sobě usedl.

Když konečně vzal svitek do ruky, aby jej rozbil, vytáhl obočí až na samý vrch čela a oko jeho sledovalo opatrně každý záhyb papíru.

VII

KOUSKY ZÁPISKŮ PRAKTIKANTOVÝCH

JSEM S PRACÍ HOTOV, CO MÁM DĚLAT! ODEVZDAT JI JEŠTĚ NESMÍM, AŽ ZÍTRA, VŽDYŽ MNE ZA PRVNÍ PRÁCI VYHUBOVALI, ŽE ANI NEMŮŽE BÝT DOBRA A ŽE MUSÍ BÝT POVRCHNÍ, KDYŽ JSEM S NÍ TAK BRZY HOTOV.

Budu si psát feuilletonky z úřadu, obrazy každodenního žití, fotografie a biografie těch pánů a pánů kolegů a představených, blesky byrokratického života a praktikantské písničky. Anglický satirik psal cestopis o cestě vykonané po vlastním psacím stolku; já se rozjedu šíř, zabočím na všechny stolky sousední,

rozjedu se po celé říši našeho pana presidenta, popíšu zemi i lid. Jen zdali ten lid dá příležitost k pikantní satíře! Proč by nedal! K satíře se nehodí jen zcela rozumný nebo zcela hloupý člověk; satira na tohoto by rozplakala, na onoho by sobě musela zajít se stanoviska sférického a zkysala by v dokazování, že na-proti věčnosti a všemumíru je vše směšno, co děláme.

Tamhle na toho ulízaného pana akcesistu nebudu musít přijít s filosofií sférickou, jen tak s pramalým zrcátkem, do něhož se tak pilně dívá. Je ke mně přívětiv, ptalť jsem se první den po něm, kdo je ten „krásný“ pán, a on mne zaslech. Ale ti ostatní — jak pilně píšou, jak pracují! To jsou tváře, to jsou hlavy, to jsou oči! Ani by se to k jinému člověku nehodilo než k úředníkovi, všechno dle předpisu! Je na těch obličejích vidět, že je „duševní“ jich práce nenamahá a že ani jedinou jich myšlenku nenapadne, aby se povznesla nad úřední normale. Je jim to patrně jedno, vyšlapují-li akta aneb užije-li se jich jako v Banátě tahounů, aby vyšlapávali obilí! Krok za krokem a vždy dle míry! Nu snad jsou mezi těmi duševními tahouny přece nějakí trojanští koňové: zevnitř dřevo a uvnitř Řekové. Odevřem si je!

Jen pan rada sobě přeje odpočinku a čte noviny. Ted' je odložil —

— — — — —
Ten se na mne podíval, když jsem ho prosil, aby mně také noviny ku přečtení půjčil! Nepromluvil ani slova, ale já jen hořel a studem se mně až oči zalily, když jsem zase k svému stolku zasedal. Neviděl jsem

ničeho, ale cítil jsem, že jsou ústa všech přítomných ustrnutím odevřena nad tou smělostí praktikantovou!

Kéž jsem zase v koleji s tou nadějnou výhlídkou na všechno ve světě a na nic! Tady se mně výhlídka ouží, nevím — nevím, jak vysoko to přivedu!

Co stylistickou zkoušku dali mně první den úkol, abych popsal city při pohledu na lokomotivu. Zapřáhl jsem před lokomotivu Pegasa a vyjel jsem sobě směle do říše lidských pokroků. Pan president prý vrtěl tuze hlavou a řekl, že jsem divný člověk.

Ještě jsem s nikým nemluvil a už jsem zaslechl, že mně říkají „Svornost“. Na všechnen způsob půjde to ztuha! Kéž jsem zase v koleji! — Nejde to ale!

To je vzduch! Prometheova hlína voněla prý lidským masem, tady ti lidé zavánějí hlínou, ale ne mastnou.

Strašní lidé! Jsou asi tam, kde jsem byl co malý hošík, když jsem ještě špačka tlouk a německé myši za nožičky tahal. Tenkrát jsem četl německy psaného Robinsona; „insel“, myslel jsem, že je totéž co „inslicht“, a přece se mně to líbilo. Ti lidé zde mají podobně světlý názor o celém světě a svět se jim přece líbí. Myšlenky považují za státní monopol jako sůl a tabák. To jsem si dal s trojanským koněm; zevnitř dřevo, uvnitř dřevo, tluč do toho, jak chceš, nic než dřevo!

Včera jsem jim řekl, že pařížské dámy nosí péra

z brazilánských opic, především jsem jim řekl, že arcibiskupský slavnostní kočár je stavěn podle eky-páže svatého Eliáše, zítra ustříhnu Azorovi kus chlupů z ocasu a řeknu jim, že jsou to ty vlasy, které sobě trhala Isis, když umřel Osiris.

Mají mne za nesmírně učeného a baví se rádi se mnou. Ale neodvažují se vůbec bavit před panem radou, leda když pan rada udělá vtip, kdežto pak nastane všeobecný tělocvik v smíchu. Když ale pan rada vyjde na chvilku ven, začne hned všeobecné „hejbejte se, škatule“, a každá tvář se rozšíří a každý ponížený hrb narovná. Patří to k dennímu pořádku a tajně vytahují hodinky, nevyjde-li již ve všem pravidelný pan rada.

Pověst o mé učenosti šíří se dál a dál. Dovedl jsem přečíst kyrilikou psaný přípis srbský, to je ohromilo. Pan rada pátého oddělení mimojda mně zaklepal na ramena a povídal: „Všechno se může někdy potřebovat, držte se ale praktického!“ Ten pan rada těší se pověsti, že umí psát. Vydal prý také nějakou knihu, myslím, že onucologii, totiž návod, jak nejpraktičtěji onuce na noze skládat.

Takového něco jaktěživ více nespatřím!

Pan prezident přišel do našeho oddělení pro nějaký akt. Vystoupil jednou nohou sám na žebřík, a když ji zas sundal, vstoupil na nohu pana Hlaváčka. Starý ten osel nechtěl ze samé úcty říci panu pře-

sidentovi, že mu stojí na noze. Připadal mně jako druhý Laokoon; v jeho tváři byla nesmírná bolest a přec nezmizel s ní povinný, akademický úsměv nízkého úředníka. Konečně zpozoroval pan president, že někdo těsně za ním stojí; chtěl se na ne slušného obořit, tu ale viděl, že nemá pod sebou cíp aktového balíku, nýbrž jen poníženou cizí nohu. „Ah pardon!“ řekl s milostivým úsměvem. Pan Hlaváček se ale belhal ku svému stolku, usmívaje se v bolestech svých velkých, pravý vzor ušlechtilé dojemné plastiky. Ostatní mu jistě záviděli; kdo ví, kdy mu to prospěje!

Pan president se mne ráčil zeptat, nemám-li žádné sestry. Porozuměl jsem tomu starému mládenci, — ale počkej, ta otázka ti bude drahá! Vždyť já vím, pane presidente, kde ráčíte holdovat lásce; nejkrásnější ze všech akcesistů mně to řekl! Je prý opravdu hezka ta vaše milenka; snad bude o to pro mne hezčí, oč já jsem mladší vás. Až ji uvidíme! Nebude-li pro nás, snad bude pro pana akcesistu, který se má za samého Narcisa. Něco se stane!

Pan president ráčil nás všechny svolat k sobě do presidiálního svého pokoje. Bylo nás mnoho co do kusů a před námi stáli páni radové v polokruhu. Páni radové špitali mezi sebou, my ostatní, učinivše každý zádum páně presidentovým slušnou poklonu, stáli jsme bez pohnutí.

Pan president seděl a psal, dlouho sobě nás ne-

všímaje. Vedle mne stál druhý exemplář praktikantské mé mizerie, v dosti slušném a lidském vydání. Řekl jsem mu nějaký vtip do ucha, už nevím jaký, jistě ale špatný, neboť se ani nezasmál. To mne dopálilo, opakuju mu vtip a sprovázím jej zalechtáním. Garnitura mého vtipu působí, soupraktikant vyhrkne jako raketa — všeobecné ustrnutí, nejvšestrannější opětkování — pan prezident vstává.

Vstal, postavil se a mluvil:

„Dal jsem si vás zavolat, abych vám řekl, že děláte slohem svým hanbu našemu úřadu u všech vyšších instancí. Jeden rodí samé slony a druhý samá půlčata, prostředně a tedy slušně dlouhou a vypracovanou periodu jsem od vás nečetl již mnoho let, vlastně nikdy. To pochází z toho, že píšete pořád dál, aniž byste myslili, nebo zas, že vás každá myšlenka ihned omrzí, žádná vážnost, žádná opravdovost. Pak ale je také vidět, že ani neumíte německy, a já vám řeknu, proč neumíte: proto že žvatláte pořád a pořád česky! A proto zde mocí svého úřadu zapovídám, aby nikdo neodvážil se v úřadě slůvka po česku promluvit, i radím každému co přítel a představený, aby rovněž se choval i mimo úřad a aby hleděl pilným čtením sobě sloh svůj zlepšit. Jděte zas ku své práci, pánové, a pamatujte sobě, že nikdo nepostoupí výš, kdo nebude mít sloh!“

Nastalo kruté polování po celém úřadě i obcházel pilně každý od muže k muži, aby sobě opatřil potravu z kuchyně německé. Kdo měl doma nějaký starý ročník „Bohemie“, byl považován za něco.

Rozmluvy české přestaly. Ledaže dva zcela dů-

věrní, z nichž jeden ví, že druhý není udavačem, slůvko po česku sobě řeknou na chodbě nebo v mrtvém archivu. Připadají mně jako tajní šnupáci.

Já mluvím po česku dál a hlasitě, všichni se mne štítí.

Je konec prvního aktu dnešní úřední činohry. Pan rada vyšel, jako Molièrův „Le malade imaginaire“ na konci prvního aktu vychází. Zábava v meziaktí.

Rozprava u stolku vpravo ode mne:

„Dnes máme pátek, už se těším na knedlíky, moje žena je dělá, že se jen rozpadávají.“

„Maso nemíváte v pátek?“

„I ano, půl libry pro všechny jako vždy. Co bychom vařili! My světíme jen největší posty a pak si popřejem ten kousek ryby. Aspoň jednou za čas kousek ryby slouží ku zdraví!“

„Takhle kousek černé s knedlíkem a kousek smažené! Pro děti — vy arci nemáte děti — musí být něco z mouky. Vloni poslala nám švakrová kopu hlemýždů, žena je udělala šlampet.“

„Že se o postu jedí divoké kachny, tomu rozumím, žijou ve vodě; ale hlemýžď leze přec po zahradách!“

„Nechal jsem si říct, že jednou byli hlemýžďi jenom ve vodě. Ostatně lezou tak, jako by plavali, a jsou němi jako ryby, to to bude! — Ale to je divno, že ryby nejedí žádné maso, ony to vědí, že samy jsou postním jídlem!“ —

Rozprava u stolku vlevo ode mne:

„Pan president má pravdu. To jsou beztoho samí blázni! Ne, co se ti lidé namluví hloupostí! Němčiny

potřebujem a dost, jakpak bychom psali! A kdo chce děti nechat trochu frančtiny naučit, dobře!“

„Nemůže jim to škodit!“

„Moje dcera by nepromluvila na ulici česky za žádnou cenu. Když se někdy zapomenu a na ulici na ni jen slovo česky promluvím, hned se začervená a řekne mně: „Ale papá, ty na sebe pranic nehledíš!““

„Ano, ano, tak je to!“

„Ondyno jsem četl v novinách, že chtějí nalézt nějakou řeč universální. To je pitomost!“

„Pánbůh by to ani nedovolil!“

„Ať se naučí každý německy a je to!“

„Ba!“

Dveřím nejbližší zahvizdne „pšt!“ Vše je hned u svých stolků.

Pan rada vkročil s rozepjatou vestou.

„Zdá se mně, že puknu, jak tloustnu,“ praví, „musím buď k doktorovi nebo k babičce!“

Tělocvik v smíchu.

Kde je taková duševní chudoba, musí být také chudoba hmotná. A je! Podivil jsem se, jaký ti lidé žijou život povrchně klamný, uvnitř bídný.

Snad dvě třetiny z nich mají gážovní archy u žida, jenž jim prvního dá z milosti, co chce. Chodí k nám baba rohlíčkářka, té prvního zaplatí a druhého od ní zase na dluh berou. Ještě nikdy jsem neslyšel, že by byl jeden druhého k návštěvě zval; nejspíš že se stydí za domácnost svou.

Člověk porozumí pak ledačemu!

Dnes jsem dostal presidiální přípis, abych sobě dal ostříhat trochu dlouhé své vlasy. To bych byl blázen!

Mám teď spojence. Nejkrásnější ze všech akcesistů začal se mým návodem podpisovat Wenzl N a r c i s Walter. Jeden takto okrášlený akt dostal se do rukou pana presidenta a ten na nejkrásnějšího přiletěl. Prál mu, aby dojista zanechal všechny takové hlouposti a raději pilně pracoval, že prý beztoho leností až smrdí. Narcissus poeticus a smrad!

Však já vím, co panu presidentovi u spojení s nejkrásnějším nevoní. Je to ten chodník pod jistými okny!

V důvěře, že mne pan Eber neprozradí, vylhal jsem si dovolenou. Řekl jsem, že mně babička, po níž dědit mám, k smrti stůně.

Pan rada mně dovolenou sice dal, podotknul ale přísně, že by praktikant ani neměl mít babičku.

VIII

PŘI POHŘBU

JE S POLEDNE DNE TŘETÍHO, STŘEDY, A DŮM SE připravuje, aby vypravil a sprovodil mrtvolu staré Žanýnky.

Na stinném dvoře stojí na marách černým sukem pokrytých jednoduchá sice, avšak dosti pěkná umrlčí truhla, černě a leskle natřená, s čtyřmi medvědími, pozlacenými pazoury. Na víku je pozlacený kříž, kolem něho rozkládá se zelený myrtový věnec, s něhož

visí široká bílá stuha. Ku každé podélní straně mar jsou pro ozdobu přistaveny černé, as dvě stopy vysoké a čtyřhranné tabule, na nichž vypuklé, stříbrné ozdoby figurové, znaky to pohřebního bratrstva.

Vyjímaje pana Lakmusa, jenž se dívá z okna hořejšího, a Josefinčinu chorobnou sestru, jež stojíc na podnožce hledí přes zábradlí druhého patra, jsou všichni nám již známí obývatelé domu dole na dvoře shromáždění a všichni jsou v obleku slavnostním. Mezi nimi spatřujem tváře několika nám zcela neznámých pánů a paniček. Není právě mnoho ostrovtipu potřebí, abychom na jejich chladně opravdových a zvykově napnutých tvářích poznali, že jsou to příbuzní Žanýnčini. Síla žen a dětí ze sousedstva stojí po dvoře a na schůdcích.

Právě byl přišel kněz s kostelníkem a ministranty a modlitby začaly. Skoro až u dveří Žanýnčina bytu stály podle sebe Bavorová a paní hospodská. Hned první slova monotonního recitativu pohřebního pohnula Bavorovou tak, že se jí oči zalily a zčervenala náhle brada se chvěla v upřímném pohnutí. Paní hospodská dívala se chladně; bez ohledu na slzy své sousedky náhle se k této sehnula a začala rozkládat.

„Ti se přihnali jako židé na licitaci! — Nikdy se o ni živou nestarali, teď honem přiběhli pro dědictví! Pán bůh jim je požehnej, však my bychom jim nebyly ničeho ukradly, a nemusili zavřít všecko a máry postavit na dvůr. Dali vám něco z pozůstalosti za vaše služby? že nedali?“

„Ani nitku!“ šeptala Bavorová chvějícím se hlasem.

„A nedají!“

„Já také ničeho nežádám. Dej jí pánbůh nebe, já jí posloužila z lásky křesťanské.“

Modlitby byly skončeny, rakev vykropena. Černý „bratr“ sebral ozdobní znaky, obecní sluhové chopili se rakve a vynesli ji průjezdem ven na ulici.

Za pohřebním vozem stálo tu několik fiakrů. Do prvních vlezli příbuzní Žanýnčini, do ostatních paní domáci, pan domáci a slečna Matylda, Josefinka se svou matkou, do posledního paní Lakmusová, slečna Klára. Paní Lakmusová zavolala pana doktora, aby přisedl k nim, a že bylo ve voze místo pro jednu ještě osobu, rozhlížela se, kdo ještě místa vyhledává.

Stáli tu ještě pohromadě paní hostinská, Bavorová a Václav.

„Paní hostinská, paní Bavorová,“ volala paní Lakmusová, „přisedněte si některá k nám!“

Obě se hnuly zároveň k vozu. Paní hostinská pohledla kosou na Bavorovou. Obě přistoupily k vozu zároveň a chtěly nohu vyzdvihnout na stupátko. To bylo paní hostinské již příliš mnoho. Chytila rukou kliku dvířek a obrátila se v zlostném udivení: „Nu já jsem snad přec měšťanka?!“ pravila ostře a vstoupila do vozu.

Bavorová zůstala mimovolně stát. Myšlenky se jí zarazily. Václav to byl vše pozoroval a slyšel a přistoupil k matce. „Maminko,“ pravil hlasem nuceně pevným, „my dva půjdem spolu za vozem, beztoho by sic nikdo nešel! A u brány můžem si vzít drožku, budem-li chtít až na hřbitov s sebou!“

Od včerejšího úředního sdělení pana domáciho nebyla matka na syna ani promluvila. Teď jí ne-

chtělo slovo z úst, avšak jen okamžik trval zápas, pak přisvědčila: „To se rozumí, že půjdem! Mně ne-
svědčí jízda a drožku si nevezmem. Budeš-li chtít
s sebou, nadejdem si od brány ke Košířům pěšinou.
Já ji doprovodím nebohou pěšky, udělala jsem jí
v životě mnoho dobrého a posloužila jsem jí po
smrti. Proč bych jí neobětovala těch několik kroků
z lásky křesťanské!“

„Tedy se zavěste!“ pronesl Václav hlasem měk-
kým, podáváje jí rámě.

„I já se nechci po panskou věst — ani neumím!“

„Vždyť to ale není po panskou! Budu vás jen pod-
porovat, cesta je daleka, jste unavena pohnutím —
zavěste se přec, maminko!“ Vzal jí ruku a zavěsil
sám do svého lokte. —

Pohřební vůz se pohnul. Za ním šel jen Václav
s matkou. Václav kráčel pyšně jako po boku vzne-
šené kněžny. Bavorové bylo tak volně, že by ani vy-
slovit nebyla dovedla. Zdálo se jí, že sama vystrojila
celý pohřeb Žanýnce nebohé.

IX

DALŠÍ DOKLAD POŘEKADLA

VEČERNÍ HODINA LETNÍCH „TÁČEK“ BLÍŽILA SE.
Denní světlo bylo sice ještě bílé, ale již se zdála to
být bělost znenáhla a opatrně se blížícího spánku.
Lidé se takřka nehýbali, byl právě tak okamžik, kdy
práce již ustála, chuť k večerní rozpravě a zábavě
ještě se nedostavila.

Pan doktor seděl u psacího svého stolku. Na jeho

tváři jevila se opravdová zamyšlenost. Přemýšlel o něčem vážném a chtěl patrně něco vážného vykonat; pošupovalť kalamář hned sem a tam, překládal péra s pěknými koštěnými držátky, prohlížel opět a opět pružné jich nožičky. Ted' odevřel šuple a vyndal z něho půl knihy tenkého papíru. Sňal jeden arch, držel jej chvilku před sebou ve vzduchu, konečně se poodevřená ústa jeho odevřela dokořán, hlasité „ano“ vyplynulo z plných prsou a pan doktor složil arch úředně podél ve dvě.

Patrně, že to byl vážný čin a že stál namáhání, neboť pan doktor hned nato vstal a začal se jaksi v odpočinek procházet pokojem. Chodil jím divně, jako by se motal, někdy dva kroky kupředu a jeden nazad, při čemž hlava hned skleslá na prsou, hned zase s vynucenou smělostí se vztýčila.

„Ano,“ vydechl přitom zase ze sebe. „Když to má být — a být to už musí, ať jde všechno co nejčerstvěji! — Jsem v takových klepetech, že třeba rozhodného spěchu. O, ta stará Lakmusová by mne nepustila — a Klárka taky ne — hodná holka — rozhodl jsem se ale! Tady už nemohu zůstat, vše musí být vyřízeno v několika dnech. — Zítřa donesu třetí báseň osobně k Josefince. Zapředu hovor, dám jí báseň ku čtení, budu pozorovat každé zachvění se svého koťátka, pak to hned doděláme. — Úřední zadání napíšu si ale dnes — hned — jsem v tom humóru —“

Pan doktor zahalil se v župan a otočil šňůrou, jako by se před zimou chrániti chtěl. Ušedl rozhodně k stolu, namočil péro, zavířil jím několikráte na

svršku archu, pak je spustil a na papíru začernalo se obrovské, krásně točité „S“.

Hned nasadil zas dál a písmena se kladla hbitě a správně k druhé. Psal, jak následuje:

„Slavný magistráte královského hlavního města
Prahy!

V úctě podepsaný oznamuje, že ve stav manželský
vstoupiti hodlá s pannou —“

Zadíval se na to a zavrtěl hlavou. „To nejsou
brejle — tmí se, zandám okna a rozsvítím!“

Vtom zaslechl lehké klepání na dveře. Rychle
chytil pan doktor nepopsaný arch papíru a položil
jej na začaté písmo. Pak vynutil ze sebe slabé:
„Vstupte!“

Do dveří vkročil Václav.

„Nevytrhuju, pane doktore?“ a zavřel za sebou
dveře.

„I ne — jen dál —“ mružel pan doktor v roz-
pačitém ochraptění náhlém, „chtěl jsem sice právě
něco začít — ale jen si sedněte! — Copak mi ne-
sete?“ Otázku tuto položil tak ze zvyku a bez vztahu
k papírovému závitku, jež Václav v ruce držel; ne-
bylť sobě vůbec pro rozpačitou mlhu před očima
Václava důkladněji posud všimnul.

Václav usednul. „Nesu vám, pane doktore, něco
pro chvíle rozechvělé, ač budete-li tím chtít nervy
svoje ukojit. Je to novelistická šumivka, totiž ne-
šumí snad duchem, ale může ukonejšit jako šumivka.
Jednoduchá myšlénka, snad až chudá, ale původní
provedení — mně se hnusí užívat posud běžných

novelistických forem i předmětů. Uvidíme, co tomu prvnímu novelistickému pokusu řeknete —“ a položil závitku na stůl páně doktorův. Každý pohyb Václavův byl mladě svěží.

„Vy si pořád hrajete — nu, jste mlád!“ usmál se pan doktor. „A jak se máte, pane Václave?“

„Teď zle a mám naději, že bude hůř! — Vyženou mne nejspíš z úřadu — přišli na jakés zápisky moje, v nichž jsem pana presidenta satirisoval. Pan domácí má moje vyhnání v referátu.“

„Nešťastný, neopatrný mladíku!“ spráskl pan doktor ruce. „A co hodláte dělat?“

„Co hodlám dělat? Nic! — Stanu se spisovatelem!“

„No — no — no!“

„Později bych tomu beztoho neušel — myslím, že jsem už dozrál! — Či míníte snad, pane doktore, že nemám dostatečného talentu?“

„Na velkého spisovatele je třeba velkého talentu a malí spisovatelé našemu národu nepomohou. Malí jsou jen svědectvím duševní naší nedostatečnosti, zeslabí lid myšlenkově, a cítí-li se potřeba něčeho výdatného, sáhá se pak do ciziny. Jen ten, kdo je schopný veskrz původních a nových myšlének, má právo vstoupit do literatury. Obratných nádeníků máme víc, než je nám zdrávo!“

„Pravdu máte, pane doktore, a že chováte tak zralé náhledy, mám také tak neobmezenou důvěru k vám. Souhlasím — a měřím dle toho sebe. Nechme těch slov „veliký“ a „malý“ a pak vyslovím směle, snad i drze, že znám velikost cíle, a kdo tu dobře zná

a přece se odváží, má kus oprávněnosti v sobě a dovede něco alespoň. Nebudu se zanášet vyplňováním literárních mezer, nebudu pracovat podle šablony. Stanovisko evropské literatury vůbec bude mým stanoviskem. Budu psát moderně, totiž pravdivě, brát osoby ze života, život v nahotě jeho líčit, přímo řeknu, co myslím a co cítím. Jakž bych takto neproniknul?“

„Hm — máte peníze?“

„Míníte, mám-li něco při sobě? — Jen as dvě zlatky, nemohu vám vydlu —“

„Ne — ne! Míním, máte-li nějaké kapitály!“

„Ale vždyť víte —“

„Nu tedy neproniknete! Ano, kdybyste měl kapitál dost veliký, aby vás uživil a mimo to aby vám zbývalo na náklad pro každý řádně dozralý spis váš, za deset let dobyl byste sobě uznání a vycházely by pak vaše spisy snad i jiným nákladem než vašim vlastním. Ale tak nedojdete nikam. První takový veskrz samostatný spis vytisknete na dluh a nerozprodáte ho, k druhému ani nedojdete. Sesypou se na vás, za prvé za vaši samostatnost, která se v malých rodinách a malých národech netrpí, za druhé za to, že líče pravdu kopnul jste do malého světa a do malých lidí. Jizlivější řeknou, že jste bez talentu neb přímo blb, dobrosrdečnější, že jste blázen. Reklamy pro vás nebude —“

„Kdožpak by stál o reklamu?“

„Je jí přece z počátku třeba, lid náš věří tištěnému, co se mu neschválí, o to se nestará. Zato ale budou vám navzdor činit reklamy pro jiné. Ti po-

rostou, vy zůstanete trčet, roztrpčíte se, snad budete vyvádět spisovatelské hlouposti, snad vás pero vůbec omrzí. Mimo to zůstane otázka hmotná stále naléhava. Nebude pomoci, musíte se ohlednout po literárním nádenictví. Z toho vyplyne opět nechut k psaní. Obmezíte se na práce nejnutnější, zakysáte neb zpo-
hodlníte, jste hotov, znovu začít je nemožno!“

„No zcela tak jistě nebude! Slibuju sobě výsledek hned od prvního vystoupení. — Prosím, přečetl jste již podaný vám svazek mých básní?“

„Přečetl.“

„A co, prosím, říkáte tedy?“

„Inu, čte se to dobře — některé písničky jsou hezky — ale prosím vás, co s písničkami pro nás! — Snad byste dobře udělal, kdybyste to spálil!“

Václav vyskočil ze sedadla; mimovolně vstal také pan doktor a opřel se rukou o stůl. Chvilku bylo ticho. Václav přikročil k oknu a položil čelo na ně. Brzy ale zas promluvil hlasem stíněným:

„V neděli půjdete na svatbu, pane doktore?“

„Na svatbu? — Na jakou svatbu?“

„Vždyť mně přec povídala Pepička, že budete svědkem! — Já budu mít hodnost družby.“

„A kdo se žení?“

„Cožpak nevíte, že Pepička má se strojmistrem Bavorákem v neděli oddavky?“

Panu doktorovi zčernalo vše před očima, hlava se mu zavířila, těžce sklesl do křesla.

Václav přiskočil a nahnul se nad ležícím.

„Schází vám něco — co je vám?“

Neobdržel odpovědi — jen opakované silné za-

chroptění poučilo ho, že třeba pomoci. Odskočil rychle ke dveřím a volal ven: „Paní Lakmusová — slečno Klárinko — honem sem dejte vodu a světlo — panu doktorovi přišlo zle!“ Pak zas přistoupil k ležícímu a jal se mu sjímat nákrčník a rozhalovat župan.

Paní Lakmusová přiběhla s hořící svítilnou, za ní vstoupila slečna Klárka. „Vodu — jen rychle vodu sem!“ velel Václav.

Pan doktor byl ale již zase odevřel oči. Zaslechl slova Václavova. „Ne — ne — žádnou vodu!“ jal se s přemáháním mluvit. „Mně už je dobře! — To bylo jen tak od dnešního parna — v letě se mně to někdy stává!“

„Jen běž!“ velela paní Lakmusová, „přines honem šumivku a trochu malinové šťávy — máme to všechno doma — běž, Klárinko!“

Slečna Klára odkvapila.

„No už je dobře,“ mínil Václav, „ale lekl jsem se! — A dnes přec ani nebylo tak strašné parno! — Ale teď je dobře a jste v dobrých rukou, mohu se vám poroučet! Sbohem, pane doktore, sbohem, jemnost paní!“

„Sbohem,“ usmíval se nuceně pan doktor, „a co jsem vám řekl, bylo dobře míněno!“

„Vždyť já jsem přesvědčen a děkuju vám. Sbohem!“ Václav zmizel.

Slečna Klárka přinesla na táčku vodu se šťávou a práškem. Pan doktor se vzpouzel, musel ale popít ochlazujícího nápoje.

„Jen pijte, milý zeti,“ nutila paní Lakmusová.

„Zůstanem tu nějakou hodinku u vás. Beztoho jsem vás chtěla s Klárkou dnes překvapit a navštívit. Vy jste oba jako děti, bojácní a nesměli. Kdyby mne nebylo, ani byste se za sebe nedostali. — Ale, ale — já postavila v strachu svítilnu panu doktorovi zrovna na bílý papír, ani jsem neviděla, kam ji stavím!“

Vzdvihla svítilnu a dávala papíry stranou. Svrchní arch se svezl, paní Lakmusová zadívala se na písmo. Pan doktor nemohl vypravit slova, byl nanovo ohromen.

Obličej paní Lakmusové rozjasnil se jako slunce. „Ale to je pěkné, to je pěkné!“ začala. „Podívej se, Klárinko, pan doktor píše už o dovolení k ženitbě! Podívej se, přišel zrovna až k tvému jménu! — Ale tu radost musíte udělat Klárince, že před ní vepíšete jmeno její! — Vezměte pero, prosím!“ Pan doktor seděl jako přimražen.

„Nu neupejte se přec tak!“ Paní Lakmusová namočila péro a dala je panu doktorovi do ruky. „Klárinko, pojď se dívat!“

Blesk náhlého rozhodnutí projel panem doktorem. Stiskl péro, hřmotně přitáhl křeslo, nasadil a připsal „Klárkou Lakmusovou“.

Paní Lakmusová spráskla radostí ruce.

„A teď si dejte po hubičce! — No vždyť už můžete! — Neupejte se, hloupá dūro!“

NAD PETŘÍNEM STOJÍ MĚSÍC, JASNÝ A SKVOUCÍ se. Lesnatá stráň vrchu je zaplavena mlhavým světlem a poskytuje snivý, básnický pohled, jako bychom jasnou mořskou vodou hleděli na les podvodní. Mnohý as zrak těká neb zakotvil se někde na stráni té, jistěže každý v hluboké dumě nebo cituplném rozechvění!

Z druhého patra zadní budovy hledí k ozářenému Petřínu Josefinka, položena do okna; vedle ní je ženich její. Jasně světlo měsíční dobře nechává nás rozeznat pěkné tahy mladého muže; oblý obličej je vrouben hustým plavým vousem, oko září životní silou. Josefinka hledí upřeně a mlčky do záplavy světla, ženich její obrací častěji zrak na dívku, jejíž tílko byl pravicí ovinul, a při každém takovém pohledu přitiskne dívku lehce, lehýnce k sobě, jako by se bál setřít pel krásného okamžiku.

Nyní se naklonil a dotknul se rty svými kadeří dívčiny. Josefinka se obrátila k němu, vzala jeho ruku a přitiskla ji k ústům svým. Pak vztáhla ruku svou a dotkla se pěkné, husté myrty, která stála podle na okenní zdi.

„Jak stará by teď byla tvá sestřička?“ tázala se hlasem ztemnělým.

„Právě by byla tak rozkvětlá jako Ty.“

„Matka Tvá ani neví, jakou radost mně učinila, že mně poslala myrtu k svatbě, a tak z daleka!“

„Ba ví! U nás pevně věří každý, že myrta zasazená

z mrtvé ruky a dochovaná až k svatbě je zárukou štěstí. Od toho okamžiku, kdy jsem vzal sestřičce v rakvi ležící myrtu z ruky a do země ji zasadil, jistě že se matka každého dne nad ní modlila a slzami ji kropila. Matka je neskonale dobrá.“

„Jako Ty —“ vzdechla dívka a přitulila se ještě blíže k svému ženichovi.

Odmlčeli se zase oba a hleděli do jasného vzduchu jakoby do snů o budoucnosti své.

„Jsi dnes nad obyčej mlčeliv,“ šeptala konečně zase dívka.

„Pravý cit nemá jazyka, jsem blažen, tak blažen, že ani nikdy později nenaleznu slov k naznačení nynějšího svého blaha. Tobě není tak?“

„Ani nevím, jak mi je. Zdá se mně, že jsem jiná než jindy, vznešenější. Kdyby neměl mít cit ten trvalosti, chtěla bych nyní v něm umřít.“

„A pan doktor by plakal nad hrobem písničky,“ škádlil ženich. „Vidíš,“ dodal zase hlasem opravdovým, „ať je tomu, jak chce, já myslím, že kdo opravdu miluje, ani nedovede nic takového napsat. Já bych ovšem nedoved také jindy — ale myslím, že hraje doktor s Tebou komedii.“

„Ne, on je dobrý.“

„Vida, jak se zastává! Říkej, co chceš, ty písňě Tě přec jen těší!“

„Nu —“

„Aha, vždyť jsem to věděl! Vy ženské jste všechny stejny. Musíte a musíte mít své cukroví, své pochoutky vedlejší. Rád bych věděl, čím jsem sobě toho zasloužil.“

„Karle!“ promluvila Josefinka zděšeně a podívala se mu ustrnulá do očí, jako by ho nepoznávala.

„I vždyť je to pravda!“ pokračoval mladý muž rozhorlen. „Kdybys se nebyla k němu i ke mně obojetně chovala, nebyl by se směl odvážit.“ Pošinul Josefinku trochu od sebe. Pravice jeho, již ji byl ovíjel, svezla se zpět k tělu, jen levá ruka jeho zůstala v ruce dívčiných. Mrtvě ležely ruce v sobě.

Oba se zadívali mlčky do vzduchu. Trvalo to dlouho, co pohlíželi ven do neurčita, co stáli tak tiše, sotva že oddychující. Náhle ucítil Karel na ruce své palnou slzu, která byla skanula s očí Josefinčiných. Trhl sebou a přitulil ji vzlykající pevně k sobě.

„Odpusť — Josefinko — odpusť!“ prosil.

Děvče štkalo.

„Prosím tě, jen neplač! Hněvej se na mne, ale neplač! — Mlč — já chybil, vždyť vím, že nejsi klamu schopna, že mne miluješ upřímně, jako já Tebe!“

„Ale v tom okamžiku jsi mne zajisté nemiloval, když jsi mne odstrčil od sebe!“

„Je pravda — byl to zlý okamžik! Ani jsem netušil, že jsem tak hloupé žárlivosti mocen! — Divno, mně bylo skutečně tak, jako bych byl náhle lásku utlačil! — Zapomněl jsem, žeš mlada a hezka, já blázen, vždyť vím, že každé děvče, které má vůbec jen zdravé tělo, která není zkřivena a příliš ohyzdna —“

Vtom zašustlo něco za milenci a oba se náhle obrátili.

Churavá sestra Katuška byla stále v světnici za

nimi seděla. Ani se nebyla pohnula při celém výjevu a milenci byli na nebohou zapomněli. Při posledních slovech Karlových se náhle vzchopila, učinila ale jen několik kroků a sklesla usedavě plačíc do blízkého křesla.

„Katuško — pro boha, drahá Katuško!“ zabědovala Josefinka.

Oba milenci stáli s třesoucím se srdcem vedle choré, plačící Katušky. Oči jejich byly zality slzami, ústa se chvěla, ale netroufala si pronést ani slůvka útěchy.

XI

PRVOTINA NOVELISTICKÁ, KTERÁ PROSÍ ZA LASKAVÉ SHOVĚNÍ

PODIVNO BYLO PANU DOKTORU JOSEFU LOUKOTOVÍ, když se dne následujícího probudil, líbán tím nejkrásnějším slunkem na světě. Hlava mu vířila, bylo mu, jako by se mu mozek rozskočiti měl, čivy jeho se chvěly zimničně. Divné postavy splítaly se v jeho obrazotvornosti, Josefinka, Bavorák, Klárka, paní Lakmusová, Václav míhali se sem a tam, mezi nimi ještě jiní lidé, jemu zcela cizí, pak zvířata atd.

Náhle zasvitla mu první myšlénka souvislá a jasná, vzpomněl si, že je ženichem. Mráz ho projal; pan doktor se vzpřímil na loži. V tomtéž okamžiku padl zrak jeho na stolek podle lože, na němž rozloženy byly jakés popsané papíry — nyní rozbřesklo se panu doktorovi již úplně, věděl, že byl ve včerejším roze-

chvění, v noční bezsennosti užil doporučené mu novelistické šumivky, novely Václavem přinešené.

Nehodlám psát podrobný popis nervosního rozechvění páně doktorova, moji čtenáři jsou dosti důmyslní, že dovedou dle povahy páně doktorovy a dle zběhlých se událostí vše sami dobře si myslit. Avšak, abych jim byl trochu nápomocen, mám za svou povinnost sdělit zde lekturu páně doktorovu: pak má čtenář všecy pomůcky po ruce a dovede sobě třeba i pestrý sen doktorův domyslit.

Zde je ta novela!

O NĚKTERÝCH DOMÁCÍCH ZVÍŘÁTCÍCH

Polouřadní idyla od Václava Bavora.

*Žápisníku pana Ondřeje Dílce stránka právě
sedmnáctá.*

.....nickému mistru strhnu něco, na všechen způsob strhnu, je taky pravda, copak ho může ta obmítka stát a jednomu zedníkovi taky nedá pětku, beztoho bych byl nedal dělat nic, kdybych byl věděl, a taky už nedám. To já vím, že by konečně, když ale nic nemá než tu šenkovnu a jedno dítě, a ta moc nenese, já bych dovedl zvelebovat, ale její kluk a můj kluk jsou už dvě děti a člověk neví, kolik by jich ještě přijít mohlo, a když si člověk bere vdovu, musí hledět do budoucnosti. Arci je můj dům dosti veliký a kdo ví, co bych neučinil ještě až pozděj, teď ale neučiním nic a celou noc jsem nemoh spát, ačkoli se mně znechutila, je pravda. Chce mne přinutit tím holo-brádkem, to se jí ale nepodaří, taková usedlá ženská

měla by mít už víc rozumu, na tom nezáleží, že do-
studoval, copak z něho bude, doktor, profesor nebo
redaktor, a to víme. Škoda že má smlouvu na polo-
letní výpověď, hned by se musela stěhovat, on si ji
jistě nevezme, to ona taky ví, ale chce zlobit. Počkej,
avšak ale já ti odtrumfnu a když chce domácí pán,
může vždycky a já už taky vím, co udělám ještě
dnes. Pak si volej pip pip puti puti, když půjdu přes
dvůr, abys mne nemusila jako vidět a pozdravit a
dobrýtro vykoktat, dnes.....

*Soukromý list Jana Střepeníčka, praktikanta u ma-
gistrátu, Josefu Píščíkovi, koncipistovi tamtéž.*

Drahý příteli a vážený příznivče můj!

Zajisté že mně ráčíte odpustit, obracím-li se
k Vašnosti s prosbou. Slíbiti jste mně ráčil, že mne
budete při ouřadnické kariéře mé podporovat vply-
vem svým i vzácnými svými zkušenostmi. Odpustíte
ale, že nepřicházím se svou záležitostí oustně k Vám;
vždyť víte, že páni radní tuze neradi to vidí, když
praktikant zabíhá do jiného byrů a nezůstává u svého
stolku sedět!

Nyní ale, abych zbytečně nezdržoval, již ku zále-
žitosti a žádosti mé! Pan sekretář uložil mně, abych
všechny včerejším dnem došlé spisy roztřídil dle re-
ferátu, do kterého náležejí. Považuje to, myslím, za
jakous zkoušku a já jsem při své nezkušenosti pro to
s jedním číslem v opravdových rozpacích. Račtež
dovolit, abych Vašnost seznámil s obsahem spisu zá-
hadného.

Pražský domácí pán, pan Ondřej Dílec z č. pop. 1213-I., žaluje hostinskou paní Helenku Velebovou, že tato drží pro zbytečnou zábavu svou velké množství slepic, kapounů a kohoutů, kteřížto poslední nepoměrně časně zrána kokrhajíce nájemníky zmíněného domu ze sna plaší. Žalobník tedy žádá, aby obžalované zakázáno bylo držení drůbeže.

Tot obsah spisu, o němž nevím, do kterého bych jej vřadil referátu. Poslal bych Vašnosti spis k osobnímu nahlednutí; ráčíte ale sám dobře vědět, že nemohu odvážiti se vypůjčení spisu ouřadního. Prosím o laskavou, dle uznání třeba jen krátkou radu a neráchte se horšit, žádám-li, abyste mně odpověď svou poslal z a p e č e t ě n u.

Vašnosti nejoddanější

Jan Střepeníčko.

*Ouřadní přípis N. C. 13211, znějící pánu a panu
Med. & Chir. dru. Edvardovi Jungmannovi.*

Z nařízení presidiálního vědomost se Vám dává, že máte dne 4. srpna dostaviti se na radnici do čísla 35., abyste odtud co člen komise spolu ještě s jedním Vám přiděleným ouředníkem vybral se do čísla pop. 1213-I. k vyšetření záležitosti, do odboru zdravotního náležející.

V Praze dne 2. srpna 1858.

Veřej m. p.

*Soukromý list paní Helenky Velebové, hospodské,
sestry její, provdané Alojsii Trousilové, profesorce
v Chrudimi.*

Milá sestro!

Pozdravuju a líbám Tě tisíckrát a taky Toníček Ti posílá moc hubiček a abys mu něco poslala. Zeptej se svého muže, pamatuje-li se ještě na Kalhotkovic Jeníka, toho nejmenšího, ten už je teď velký a studovaný a chce být taky profesorem. Snad se bude na něho pamatovat, protože chodil domů na vagace, já už jsem ho neměla v paměti a ty bys ho taky nepoznala, jak vyrost a sesílil. Chodil ke mně přes dva měsíce na stravu a pak jsme se teprv smluvili, když neměl peníze, to víš, jak to bývá u studentů, zvláště u těch, co za něco stojí, on ale není darebákem a je už se studováním hotov a nechává Tebe a muže pozdravovat. Kalhotka je tuze veselý a moc se mu nasměju, protože je upřímný. Udělal na mne tištěné básně, to víš, takové bláznovství, však Ty tomu co profesorka taky rozumíš, napsal tam, že jsem jako hvězdnatá noc a takové hlouposti, že jsem myslila, že se z toho perplezíru až rozstůnu smíchy, bylo to ale tuze pěkně vytištěno v časopise a nad tím stálo tlustýma písmenama JÍ a to jsem byla já.

Svému muži řekni, že mu není pranic do toho, vdám-li se zase a aby mne neškádlil. To se rozumí, že jsem tuze mlada na stav svobodný a moje dítě potřebuje taky otce a ženichů je taky dost. Náš domáci Dílec taky by mne chtěl, ale je nešika a taky rád by hodně peněz a ty nemám, protože jsem jen tak živa. Dílec není tuze chytrý a žárlí na Kalhotku a proto mne žaloval u magistrátu, že prý chovám moc slepic a kohoutů a ti prý nájemníkům překážejí zvláště zrána kokrháním. Byli páni u mne a dost jsem

se nasmála, když pořád chtěli vidět ty hejna kohoutů a já je neměla, protože mám jen tak drůbeže pro domácí potřebu a pro své hosty. Domácí pán bude mít vztek, ale ať má, proč je takový, já o něj nestojím. Taky už není zrovna boubelatý mládeneček.

Posílám Ti ten klobouček pro Fanyнку, místo růží dala jsem naň dát ale třešně, snad Ti to nebude tuze křičet a buď tak dobra a piš mně, zač bys mně mohla opatřit přepouštěné máslo, snad by mně přece přišlo laciněji než v Praze, nehněvej se na mne, že Ti toho tolik napovídám, komu bych to měla ale všechno povídat, když nikoho nemám a to je už tak, že jsem vesela. Zpomínej na svou upřímnou sestru

Helenku.

P. S. Ve spěchu.

*Čtvrtá stránka protokolu, sepsaného v senátním
posedění dne 15. srpna 1858.*

..... přijat denní pořádek na návrh pana radního Veřeje, protože před senát patří jen předměty důležité.

Nato přikročeno k číslu

s e d m é m u. Pan radní Veřej referuje o žalobě pana Ondřeje Dílce, majitele domu č. pop. 1213-I., proti paní Helence Velebové, hospodské tamtéž. Pan Ondřej Dílec stěžuje sobě, že hospodská paní Velebová chová mnoho drůbeže, která je ranním svým kokrháním na obtíž ostatním nájemníkům. Předčítá zprávu komise, která sestávala z pánů Edvarda Jungmanna, doktora lékařství, a pana Josefa Píščíka,

ouředníka konceptního. Ze zprávy vysvítá, že komise zmíněná důkladně věc na dotýčném místě vyšetřila a našla, že obžalovaná hospodská měla na dvoře jen dvě slepic, jednoho kohouta a jednoho kapouna, a to jen pro své hosty, kdyby se zachtělo někomu drůbeže.

Předsedající pan měšťanosta míní, že tu nelze ničeho činit, zvláště vzhledem k tomu, že je obžalované drůbeže tak málo a že se hospodské nemůže přikázat, aby měla všechno v mrtvém stavu.

Referující pan radní Veřej podotýká, že žalobník pan Dílec také trochu nedoslýchá, že tedy to s tím kokrháním není asi tak zlé. Činí návrh, aby žalobník byl odmrštěn.

Návrh se jednohlasně přijímá. Nato přikročeno k číslu

Soukromý list paní Helenky Velebové, hospodské, sestře její, provdané Alojsii Trousilové, profesorce v Chrudimi.

Sestro!

Pozdravuju a líbám Tě tisíckrát a také Toníček Ti posílá moc hubiček, a opravdu se na Tebe hněvám, protože děláš tak starou a přece jsi jen mladší, a kdybys byla stokrát profesorkou, copak je z toho, proto nejsi přece rozumnější než já, ani se tak nedělej, vždyť to známe a kdo ví, co bys dělala, kdybys byla vdovou. Já Dílce nechci a nechci a nenechám si ho vnutit. Ty bys taky nechtěla člověka, který by Ti ublížil. Copak je mu po tom, jsem-li tlusta nebo sucha a nepotřebuje mi říkat, že by ze mne moh

udělat tři kadety. Když se mu nelíbím, ať za mnou nechodí, já ho nechci, to Ti povídám. A musel mě žalovat, když mě má rád? Beztoho prohrál proces a teď se na mne ani podívat nemůže. Však já se mu pomstím a všechno je už navlečeno. Jeden pán, nemusíš se bát, že zase Kalhotka, já nejsem žádná větroplachá mladice, abych měla známosti se studenty, ačkoli by nebylo nikomu nic po tom, já jsem svá paní, a nenechám si poroučet, Kalhotka je taky lepší než vy si myslíte, zpomněl si, že prý je v Praze zákonem zakázáno chovat vepřový dobytek a Dílec má v zahradě dvě prasátka, celý den běhají po zahradě. Toníček si s nimi hrává, to ale nic nedělá a žalobu už jsme zadali, Dílec se bude tuze zlobit, ať se zlobí. Ty se na všechno horšíš a mne to mrzí, že Ti klobouček křičí, víš co, křič zas na něj! Ale nehněvej se na mne, to víš, co na srdci, to na jazyku, já už jsem taková a pak mezi sestrami, to se rozumí. Zpomínej na svou upřímnou sestru

Helenku.

P. S. Ve spěchu.

Přípis soukromý, psaný purkmistrem král. hlavního města Prahy a znějící panu Veřejovi, magistrátnímu raddovi.

Vážený pane. raddo!

Poněvadž dnes se již s Vámi nesetkám, bych ousně o záležitosti jisté s Vámi pojednati mohl, zejtra pak na své ville zůstanu, píšu Vám list tento. Jedná se o žalobu hospodské paní Heleny Velebové proti Ondřeji Dílci, majiteli domu č. p. 1213-I.,

jehož žaluje pro zákonitě zakázaný chov vepřového dobytka. Ad manus inclitissimi praesidii došla žaloba ta nyní znovu, napsaná panem advokátem Zajíčkem, jenž, jak Vám známo, náleží k protivníkům nynější městské správy. Jednou již jednalo se tedy o věci té, jakž nyní zpraven jsem, avšak nedůkladně. Vyšetřeno prý panem čtvrtním a panem okresním lékařem, že pan Dílec chová jen dvě podsvinčat, jež připravuje k vlastní potřebě; dále neučiněno ničeho. Nebylo dobré, pane raddo, že jste věc tak důležitou vyřídití ráčil brevi manu, o své újmě a bez senátu. Je nade všechnu pochybnost povznešeno, že podsvinčata také jsou vepřovým dobyt看kem, a chov takového dobytka je ovšem v Praze přísně zakázán. Nyní pak, kdy na podzim obyčejně vždy cholera morbus se vyskytuje, mohli bychom těžké míti z té věci zodpovídání, an advokát Zajíček při svou zajisté provede. Pro pilnost a nebezpečnost věci račtež tedy, pane raddo, ihned nařídití nové té věci ohledání a vyšetření, račtež o tom pak ihned nechat jednat v senátě u přítomnosti mé a sříditi návrh svůj tak, aby ex senatu concluso nařízeno bylo odstranění závadného dobytka v osmi dnech.

V Praze dne 17. září 1858.

*Soukromý list Jana Kalhotky, kandidáta profesury,
příteli Emilovi Blažíčkovi, suplujícímu učiteli
v Písku.*

In nomine domini zvěstuji Ti přeradostnou zvěst, že určen jsem co suplent pro Hradec Králové, pev-

nost, město a místo gymnasijsní. Ej tedy půjdu a budu vochlovat českou budoucnost a pracovat jako Ty „na národa roli dědičné“, kterýž citát jsi snad už někde četl. Těším se srdečně na vznešené své povolání, na novou dráhu svou, zvláště proto, že prý jsou v Králové Hradci hezké holky, jichž jsem vůbec velký milovník. Moje štěstí je u ženských báječné, myslím, že bych nemusil ani nic jiného dělat než milovat a ostatní že by z toho samo pošlo a že bych se měl dobře. Neměl jsem v poslední době ani groše, což se mně už tak někdy stává, a přece jsem žil jako baron, nebo spíš jako spokojený hospodský. Víš, mladá hospodská (vdova), k tomu krajanka, já chlapík jako květ, — no žil jsem zkrátka velmi lacině, velmi. Ale nevede se mé krajance tuze dobře, její domácí si ji chtěl vzít, ona nechtěla proto, že měla ráda mne, teď jí dal výpověď a ona neví kudy kam. Mám srdce v těle a poněvadž jsem si pomohl k trochu penězům, nechodím už k ní, abych nestál jejímu štěstí v cestě. Ženské jsou obratny, zvláště vdovy, však ona si pomůže. Konečně bych nemohl tvrdit, že by se k tomu domácímu dobře nehodila; bude to slušný párek a vidím je už v mysli, jak budou v neděli svorně pojídat ledvinu se salátem. Ty poznáváš, že jsem nehrál s ní komedii a že mně nebyla lhostejna, sic bych tak mnoho o ní nepsal. Ale — co s ní — to je to!

Končím svůj list se srdečným přáním, aby se Ti také dobře vedlo.

Tvůj —

*Výnos místodržitelský, daný panu Ondřeji Dílci,
majiteli domu č. pop. 1213-I., na jeho rekurs proti
výnosu magistrátnímu.*

..... důvodům uvedeným nemožno přiložiti váhy, neboť chov vepřového dobytka v Praze zákonitě jest zapovězen a okolnost, že pan purkmistr chová dva koně, kteří ještě více hnoje a nepříležitosti způsobují, naprosto s případem tímto nesouvisí. Pan Ondřej Dílec odsuzuje se tímto k pokutě pěti zlatých rak. č., jakož se mu zároveň nařizuje, aby prasátka svá ve třech dnech buď utratil buď jinak z Prahy odstranil, sic by se ouřadně k utracení neb odšupování jich přikročiti musilo.

Dáno v Praze dne 14. října 1858.

*Soukromý list paní Helenky Velebové, hospodské,
sestře její, provdané Alojsii Trousilové, profesorce
v Chrudimi.*

Milá sestro!

Máš pravdu, vidíš, já se k tomu přiznám, a to pochází od toho, že ty jsi moudrá a učená od svého muže a já jen tak hloupá ženská po nebožtíkovi. Ale Kalhotku mně nevyčítej už, vždyť je po všem, utek, vždyť víš, že ta celá jejich rodina byla taková a naše matka že je neměla nikdy ráda, já ale nejsem tím vinna, on mluvil a mluvil, a to víš, jaké my ženské jsme a že mám dobré srdce. Taky s Dílcem máš pravdu a jen kdybych chtěla, když ale teď nevím, jak do toho. On se ti seschnul, no! Je vidět, že ho to trápí, ale má tvrdou palici a myslí si, kdo ví, co je,

když je domácí pán, ačkoli je pravda, že je bez dluhů a že je takto z gruntu dobrý člověk. Ondyno jsem si hrála s jeho klučíkem, to je ti roztomilý kluk, má takové velké modré oči a tváře k uštípání, je jen o půl roku mladší než můj Toníček a už si zase spolu hrajou a Toníček k nim chodí nahoru, a tu šel zrovna Dílec domů, ale já se tvářila, jako bych ho neviděla a líbala jsem kluka, on zůstal stát, nepromluvil ale a šel dál, ale pro kluka neposlal, jako jindy dělá. Děkuju ti za to máslo, nedostala jsem ho sice lacino, avšak má spravedlivé jádro. Do svaté Kateřiny máme ještě pět neděl a zejtra ponesu sama Dílcovi činži, ale já ti povídám, že se budu stydět, vidíš, to je přece hezké od něho, že mne ani neupomíná. Toníček ti posílá moc hubiček a abys prý mu taky něco hezkého poslala. Líbám Tě i tvého muže a zůstávám na věky tvoje věrná sestra

Helenka.

P. S. Ve spěchu.

Zápisníku pana Ondřeje Dílce stránka právě třicátá první.

.....že jsem neměl ještě tak spokojené vánoční svátky. Helenka je dobrá hospodyně a dobrá kuchařka a tuze mne miluje, ani není tak zlá, jak jsem si ji myslil, poslouchá mne na slovo a je skoro lepší než nebožka má první žena, dej jí pánbůh nebe, teď tomu už zcela věřím, že toho studentíka neměla ani dost málo ráda, tak jsou ty ženské divny, když chtějí někoho zlobit, koho mají vlastně v lásce. Bude-li

pořád tak a ona bude, to je už vidět, nebude toho pykat, však uvidí, jak budu jejímu dítěti dobrým otcem a že jsem na ně nezapomněl, kdybych dnes zejtra umřel, z jara dám taky dům obílit a ze zahrady uděláme restauraci s muzikou, už teď jde živnost jinak, když má člověk holé ruce, nejdeť arcit' nic. A teď už budu mít taky snad s těmi procesy pokoj, přišli mně dnes dva páni a ti povídali, že následkem mé appellece do Vídně, já už na to zapomněl a díval jsem se na ně dlouho a nerozuměl jsem, oč se jedná, přišel z Vídně rozkaz, aby se celá záležitost znovu a gruntovně vyšetřila, jakpak se ale bude vyšetřovat, když jsem sněd poslední jitrničku dnes k snídání. Helenka se nasmála jako blázen a má notně omastku v kuchyni, teď ale nevím, kdo by byl vyhrál a

XII

PĚT MINUT PO KONCERTU

SLABÝ DĚTSKÝ SOPRÁN ZAKNIKNUL SOBĚ DO strašné výšky, slečna Valinka sevřela noty, sprovázející hudebník uhodil ještě několik zakončujících akordů a pěkně naučený úsměv s příslušnou poklonou zvěstoval, že je po koncertu.

„Ale to je radost — to bude nějaká umělkyně — no pane z Ebrů, vy budete šťastný člověk!“ jásala paní Baurová, ustála v tleskání a vstala ze svého sedadla, aby Valinku v nelíčeném nadšení svém důtklivě obejmula. Za ní vstávali ostatní přítomní, jichž se bylo na dvacet sešlo, a po dvou řadách zde v pa-

rádním pokoji zasedlo, a na Valinku přšely hubičky, a zvelebovaná Valinka sotva že měla dosti dechu, aby zvolala: „Ale — moje vlasy — maminko!“

Pan Eber, jenž byl po celý koncert nepohnutě stál mezi pilířem a oknem, polykal pohnutí, odvíral a zavíral oči a prál pak se záchvěvem: „No ještě tak dvě leta ji musíme přece nechat se cvičit, pak ale ať ji mají. Bude sice teprv čtrnáct let a lidé se budou divit, ale co na tom, když talent je tak rozhodný. Zdalipak byste věřila, paní Baurová, že ve frančtině učinila za dvacet lekcí takový pokrok, že se pak už zcela dobře se svým učitelem smluvila?“

Paní Baurová spráskla udivením ruce: „Je-li možná! Valinko — je pravda?“

„O ouj, madame!“ svědčila Valinka.

„Nu tak vidíte, já jsem se díval také jako blázen. Ale to dělá také, že má dobré učitele. Zvláště učitel zpěvu je dobrý! Má tuze dobrou methodu, hledí na každou maličkost, i palec jí strká do huby, když ji špatně odvírá. Ale v Praze s ní nezůstanu!“

„To by byl pravý hřích!“ svědčila paní Baurová a usedla zas vedle své dcery.

Slečna Marie, po jejímž levém boku seděl pan nadporučík Kořínek, ženich přítelkyně její, byla po ukončení koncertu schválně obě rukavičky svlékla, aby mohla hodně silně tleskat. Pan Kořínek, muž to postavy slabé, chorobného výrazu, stálého ale, jakoby zkamenělého úsměvu kolem holozubých úst, tleskal s ní.

„Až je mně horko,“ pravila slečna něžně po ukončené práci své k svému ještě dále se namáhajícímu

sousedu. „My děvčata nemáme ale žádnou sílu. Pěkně zpívá to dítě, je-li pravda?“

„Jakpak by ne!“ svědčil pan nadporučík. „Zvlášť to „c“ na konci bylo tuze pěkné.“

„Ale to bylo jen „f“ — snad?“ podotýkala slečna.

„I ne, „c“ to bylo a předtím bylo také jednou „c“; když to je tak vysoké, je to vždycky „c“.“

Obličej slečny Marie zdělil se a zkameněl. „Rá-
číte být tedy také muzikální?“ tázala se, snad aby
vůbec něco řekla.

„Já? Ne, neměl jsem prý talentu k tomu, říkali. Ale můj bratr hrál i z not a každý kousek hrál do-
podrobna jednou jako po druhé.“

„Měla jsem také takového bratra,“ vzdychla sleč-
na, „chudák je už mrtev. Krásný tenor! Od vyso-
kého „c“, jak jste ráčil prvé povídat, až dolů do „a“,
povídám vám, až dolů do „a“!“

„To musila být krása!“

„Jste velkým milovníkem hudby?“

„O to se rozumí!“

„A chodíte nejspíš často do opery?“

„Já? — To ne! Stojí to mnoho peněz a člověk má
jen dvě uši. Jednou jsem slyšel operu, ta se mně lí-
bila — jakpak se jen jmenovala — to je prožluklé
— ale líbila se mně. Jindy mne opera netěší, jsem
příliš vojákem a zlobím se, když vidím takového sil-
ného chlapa, který by moh turecký buben tlouct,
housličky hrát. Pak mne také netěší, když dělá zpě-
vačka svoje cirkumflexy nebo jak se to jmenuje.“

Slečna Marie odvrátila se náhle k matce své.

„Nu jak se s ním bavíš?“ zašeptala tato.

„Dobře — myslím, že nepozná sirky, když jsou hlavičkami dolů!“

„To neškodí.“

„To se rozumí, že ne,“ došeptala slečna Marie a obrátila se zas k sousedu svému. „Ale hezké je to jenom přec, že dávají své dítě tak cvičit. Zvláště když se uváží, že vlastně sami ničeho nemají. Jsou zadlužení až strach, my máme také kapitály na tomto domě a já říkám vždycky matce, aby byla opatrná, ale matka je tak dobrá!“

Panem Kořínkem patrně to trhlo, chtěl něco říci, po něčem se poptat, ale v tomtéž okamžiku zvěstoval šramot, že se společnost chce odebrat. Také slečna Marie a paní Baurová vstaly.

„Máme tak daleko domů a jdeme samy,“ stěžovala si slečna Marie panu nadporučíku. „Já neměla nikdy žádných známostí a opravdu galantních pánů je tak málo!“

„Kdybych směl snad —“ usmál se pan nadporučík dvorně a ochotně.

„Ah to by bylo hezké — maminko, pan Kořínek nás doprovodí!“

„Takový kus cesty! Ale pan Kořínek může už pak u nás zůstat na večeri, je pravda, a to se budu dobře bavit!“

Domácí paní Ebrová byla se s hostmi po řadě již loučila, slečna Matylda, která byla musila na okamžik pana Kořínka opustit, aby zdvořile se s hostmi pobavila, rozdávala právě hubičky, ona jí tu paní Ebrová něco pošeptala. Slečna Matylda přikročila k panu nadporučíkovi a šeptala mu:

„Vy tady zůstanete, vidíte, maminka vás dává na kousek šunky zvát —“

„Já — já jsem —“

„Ach Matyldo moje,“ přikročila slečna Marie a začala přítelkyni vřele objímat, „to jste nám připravili zábavu! Škoda, že to netrvalo dýl, neboť když nejdem samy domů, nebojím se, a pan Kořínek nám právě slíbil, že nás doprovodí, když tak daleko odtud bydlíme! Nu pa, andílku, dej mně ještě jednu hubičku, tak! Služebnice, jemnost paní!“

Slečna Matylda zbledla ztrnutím.

„No vyprovod' přec slečnu Marii,“ nutila paní domáčí, „copak je ti? — Ach —“ vzdychla mimovolně, vidouc pana nadporučíka chystajícího se k odchodu s Baurovými.

„Pa, andílku,“ kývla slečna Marie a vznášela se ke dveřím.

Slečna Matylda zůstala jakoby přimražena stát.

XIII

PO TAHU

PANÍ BAVOROVÁ SEDĚLA ZA PUDLEM VE VŠEM pohodlí, neboť v pátek odpůldne, než přijde něco těch večerících kupců, nebývá ani v hokynářském krámě práce. Muž byl někde za obchodem v městě, Václav beztoho jen zřídka kdy trávil doma a paní Bavorová seděla sama zde a bavila se s rozloženými snáři, archy číslы popsanými, atd. Bavila se ale dobře, pozivovala si sice někdy, avšak patrně v plné

spokojenosti, tváře její svítily, oko zářilo skly měkce obšitých okulárů.

Náhle pokoukla k vchodu, bylť se tam někdo na prahu objevil. Byla to paní hospodská. Bavorová tvářila se, jako by příchodu jejího nepozorovala, a zabývala se dále se svými numery. Nemůžem ani dost málo pochybovat, že výjev při pohřbu nebožky Žanýnky také ještě na dnešek vrhá temné stíny své.

Paní hospodská pokročila dál dovnitř. „Pochváleno budiž jmeno páně,“ pravila.

„Až na věky,“ odpověděla Bavorová, hlavy ani nezvednouc.

„Tedy jsme vyhrály něco?“ zapřádala paní hospodská hovor.

„Nu mnoho toho není, co jsme vyhrály spolu,“ odvětila zas chladně Bavorová, kladouc na poslední své slovo okázalý důraz.

„Spolu — hm — je pravda, vždyť mně povídal kupec, že jste vsadila tu řádku ještě jednou, ale tak, jak jste sama mně dřív povídala, než jsme se smluvily, a že jste udělala na to terno.“ Každé slovo bylo ostré, pátravé.

„Ano — když poslechnu vlastní starou hlavu svou, činím vždycky dobře.“

„A mám já jako taky podílu na ternu?“

„Nu to bych nevěděla proč!“

„Ale je to faleš!“

Bavorová zbledla jako stěna. Přec však nepozvedla hlavy, a odpovídala pomalu hlasem ledovým. „Připlatila jste mně něco na mou řádku? Radila jste, abychom numera změnily, přisadila jste si na ty změ-

něné a vyhrála jste půl amba. Jsme spolu hotovy.“

Chladnost Bavorové, ač vynucena, imponovala paní hospodské přec. „Vždyť se nemusíme proto pohněvat,“ pravila s mírností, rovněž nucenou, „já přeju každému, co mu bůh nadělí — proč bych nepřála vám, pan Václav a moje Mária — má se to rádo —“

„Není naspěch — jsou mladi a nač něco nutit — mimo to, já nemiluju pýchu, můj syn je syn hokynářský a co z něho bude, to bude. Tak je to!“

„Nu snad nemyslíte, že bych se měla nabízet? Není toho třeba, má dcera je přec jednou dcera měšťanská a to jí nevezme nikdo!“

„Ať se toho nají,“ přála Bavorová jizlivě a sundala skla s očí.

„Čest je čest a kdo jí nemá, tomu se nedá,“ zasyčelo z úst paní hospodské, „já můžu všudy a mám přístup všudy, z dřevoštěpa ale neuděláš pána, kdybys ho pozlatil. Takové je moje mínění a víc neříkám — poroučím se!“ a paní hospodská vyletěla ven.

„Ponížená služebnice,“ volala Bavorová a pozdvihla teprv nyní hlavu.

Dívala se chvíli ven. Její tváře nabývaly znenáhla zas dřívější své barvy, oko se zase rozzářilo. „Ty si na mne přijdeš!“ promluvila hlasitě; byla patrně sama s sebou spokojena, že se nebyla nechala unést k zbytečné náruživosti.

Pak nasadila zase okuláry a začala se znovu probírat ve svých snářích a numerech, neboť Bavorová byla lutristkou s duší s tělem, lutristkou nejvznešenějšího druhu, jenž již o samu vědu zavazuje, a po-

žívala v oboru svém nejchvalnější pověsti po celé čtvrti. Dokonalá lutristka není ale nikdy s prací svou hotova, chce-li se udržet na stejné výši, a musí užít každé prázdné chvíle.

Nikdo by neuvěřil, jak rozsáhlých je třeba příprav, než se jednou jedenkrát může n a j i s t o do lutrie vsadit! Dobré numero nevypočteš chladným rozumem svým, aniž se ti zjeví bleskem, ledaže velkou náhodou, jížto nikdo rozvážný dbáti nebude; dobré numero není žádnou matematickou veličinou, aniž jakousi netělesnou vidinou, nevyrůstá ani z rozumu ani z obrazotvornosti a přirovnal bych je květině nebo ještě spíše křišťálu, jenž potřebuje času na rozkvět a dozrání, jenž potřebuje také pevnou půdu pod sebou, a tou půdou je numeru lidské s r d c e. Ano, srdce je vlastí numera, a jakož srdce lidské souvisí s celým světem ostatním, jakož na srdce to působí i nejvzdálenější hvězda magnetickou silou svou, takž souvisí také numero se světem celým. Pro ten původ svůj je také numero nepopíratelným majetkem pohlaví ženského, a kdykoli se muž do toho vplete, přijde ihned na scestí, zabředne i utone v bahně rozumového vypočítávání.

Všeho toho, třeba by nedovedla se rovněž krásně vysloviti jako my, byla sobě Bavorová plně vědoma. Pěstovala numera, jako zahradník pěstuje ze semene květiny své, byla stejně vzdálena nahodilé hry s „trhačkami“ u kupců vyvěšenými i výpočtů zapletených, a základem obsáhlých její operac byl snář „k u m b r l í k“.

Mystické to zajisté jméno, mystické při pouhé své

tradicionalnosti jako celý tištěný nápis vzácného toho spisu, jenž zní: „Výklady o důmělém zdání snů některých přirozeností, které od rozličných příčin snův plémě se vykládají a numera, která dle vyznamenání snův do loterie sázeti se můžou.“ Úvod cituje některé staré mudrce, mluví o Aristotelu i o manželce Hektorově, o Severovi a matce Virgilově, o žebříku Jakobově i o kravách Faraonových, o snu tří králů na východě i Nabuchodonozora v Babylonu, a o všem tom tímtež jasným slohem, jaký ve sděleném nápisu, slohem, jehož pouhý rozum nepronikne, jemuž ale cit rozumí.

Správný výklad snů je základem lutrie a výkladu tomu slouží „kumbrlík“. Avšak každý sen se nehodí k výkladu. Jsou zajisté měsícové, kteříž mají jen málo dnů rozhodně šťastných; tyto jsou každé zkušené pěstitelce dobře známy, neboť jsou to „důměnlivosti od starých hvězdářů vyznamenané, avšak od řiditele nejvyššího všech planet potvrzené“. Šťastný den nerodí ale také hned perlu svou, neboť jen nezkušenec neví, že je osm rozdílných „plemen“ snů a z těch že je jen páté plémě to pravé. Nejdřív sluší vyloučiti z luterního výkladu všechny sny, které pocházejí od zlého ducha (plémě osmé), jakož také ty, které se lidem bohumilým udělují co přímá zjevení (plémě sedmé). Snové, kteří pocházejí „od kmene nějaké nemoce“, z horkosti krve a myšlení, z vody v játrech neb plicích, nemají taktéž váhy. Plémě páté ale rodí se těm, „kteří na noc málo neb docela žádných pokrmů nepožívají a při tom také zdravé a uspokojené myslí jsou“. Lutristka spravedlivá musí sobě tedy

zřídít zvláštní způsob života kvůli plemenění snů a Bavorová sobě jej zřídila.

K povedenému takto snu dává potřebné numerové výklady tedy „kumbrlík“ (jsou sice ještě mnohé jiné druhy snářů, mezi nimi i obrázkové, avšak, ač každý má cenu svou, vyniká „kumbrlík“ přece nad snáře jako Sněžka nad hory). Vybraná takto numera nejsou sice nade všechnu pochybnost vznešena, ale vsadí se jednou přec pro tah nejbližší, jaksi aby se pec prohodila. Vyjdou-li hned, dobrá, nevyjdou-li, neškodí; reškonda se nezahodí, nýbrž dobře schová. Majít totiž lutristky dobu snů rozdělenou na čtyry časové díly, každou po třech hodinách; sedmá hodina večerní je jim hodinou první, což má arcit' ráz poněkud starobylý. Dle toho ale, ve kterém časovém dílu sen se zrodil, ví se zas najisto, kdy lze ve vyplnění doufati, zda do osmi dnů neb do třetího tahu, do tří měsíců, do tří let, ano až i do dvanácti let. Je tedy velmi důležité, aby lutristka měla svou pečlivě pořádanou sbírku reškond vyprubovaných.

Tím arcit' není řada pomůcek lutristčiných ještě v konci. Bavorová sice nedbala podobných hloupostí, jaká je na př. ta, když si dá někdo devadesát nastříhaných čísel do sklenice a k nim velkého křížového pavouka, aby je pavučinami svými vytáh, — na to byla příliš rozumna; měla ale dlouhý plátěný sáček a v něm devadesát kuliček a z těch tahala sama každého dne pravou rukou tři a levou rukou tři. Vytažená takto čísla psala se zaznamenáním dne pečlivě na zvláštní archy a připsala k nim „já“, protože dávala také denně tahat muži a synovi, jakož i jiným

jí sympatickým lidem, vše vytažené zapisovala a ku každé řádce jméno toho kterého připojovala. Čísla v tazích v e ř e j n ý c h vyšlá zapisovala zase na jiný arch, neboť seznam takový má svou důležitost; nelze sice s určitostí vyslovit zákon, dle kterého se tažená čísla opakují, avšak když v určitých dobách seznamy přehlížíš, trhne to tebou najednou u jisté řádky, a to je to vnuknutí.

A konečně, když přijde ta doba, kdy vyložený sen dobrého dne a plemene dojítí má svého vyplnění, když pak v době té zároveň se tatáž čísla tahají pravou a levou, když k tomu připojuje se také ještě to vnuknutí, nuže pak jdi a vsaď, neboť není již prážádné pochybnosti o jisté výhře. Dle toho všeho řídila se Bavorová, vsadila si řádku dle svého nezměněnou, vsadila ji v plné jistotě své bez amba a také vyhrála. —

Pravil jsem, že dokonalá lotristka není nikdy s prací svou hotova; chce-li se udržet na stejné výši, že musí užít každé prázdne chvíle. Kvůli jednomu ternu nehodlala se Bavorová vymknout z proudu, loterie byla jí potřebou, brusem jejímu duchu, útěchou jejímu srdci, proto také nalézáme ji v plné zase práci.

Psala a přepisovala a srovnávala, když tu vkročil Václav. Pozdravil a zůstal stát před pudlem.

Bavorová kývla hlavou, pracovala ale klidně dál. Po nějakém okamžiku vzala plátěný sáček s většími kuličkami, míchajíc jím potřásala a podala jej pak Václavovi.

„Tys dnes ještě netahal, — napřed pravou! Zdali-

pak víš, že jsi z úřadu dnes už vyhnán?“ mluvila hlasem zcela klidným.

„Co —“ zajektl se Václav a pohlédl ostře na matku, jejíž klidný hlas ho pletl.

„Jedno jsi vytáh jako já, podivno, pořád tu třicítku tahám! — Ano, domácí tu byl a vzkazuje ti to. Prosím tě, copak to bylo včera s vlásenkářem? Byla tu o polednách ta bláznivá domácích a říkala, že ti nechává mnohokrát děkovat a žeš jí prokázal velkou službu.“

„I nic to nebylo! Měli tam včera domácí koncert a vlásenkář, který měl slečnu nakadeřit, padl v tmavém průjezdě za mangl a nemoh ven. Hodil jsem se k tomu a vytáh jsem ho, Márinka byla při tom —“

„To ti povídám, ať mně s tou Mančou přestaneš, — neptej se, já to nechci a dost, její matka není hodna a není upřímná,“ kázala Bavorová hlasem již hybnějším, zapisujíc Václavem vytažená numera. „Tak — a teď táhni levou! A ta domácích se tu taky pořád točila. Abys prý odpustil, že tě včera nepozvali; ona prý se styděla — — ta se tak stydí! — a stará prý zapomněla a dost je to pak mrzelo. Však já vím, co chtějí; nevědí pro dluhy kudy kam a slyšeli dnes už od toho plácala kupce, — ano, ty ještě nevíš, že jsem vyhrála terno —“

„Terno —“ zajektl se zase Václav.

„Ano — terno secco na padesát — dostanem několik tisíc —“

„Pravda, maminko?“ zajásal Václav sprásknuv ruce.

„Copak už tvá matka někdy lhala?“

Václav zaskočil za pudl a začal matku objímat a líbat.

„No — no, bláznivý, ty nebudeš mít nikdy rozum,“ bránila se Bavorová. „Já věděla, že to jednou přijít musí! Ale ty — ty se teď drž a dostuduj!“

Václavovi se zajiskřily oči. Poskočil si a sňal svazek klíčů se stěny.

„Kampak půjdeš?“

„Na půdu.“

„A co tam?“

„Dělat životní plány!“

XIV

Z NĚŽNÉ DOMÁCNOSTI

PAN DOMÁCÍ CHODIL POKOJEM SEM A TAM. BYL ještě v nejhranější obleku a teprv v spodky bez šlí oblečen. Prsa jeho byla rozhalena, vlasy ještě neučesané trčely divoce sem a tam. V hranatém a říznatém obličejí jeho jevila se rozpačitost, klátivé ruce jeho houpaly se při chodu bezúčelně kolem těla.

Paní domácí, v obleku taktéž velmi soukromém, stála u prádelníku s hadrem v ruce. Dělala, jako by stírala prach, avšak každý pohyb, který učinila, svědčil taktéž o rozpačitosti.

Příčinou těch rozpaků byla osoba třetí, sedící tu na sesli u stolu. Znalec mohl okamžikem situaci prohlednouti. Neznámý dle tvaru obličejí svého rozhodně náležel onomu národu, z něhož posud nám známa jediná osoba, která nabyté jednou peníze zase vrátila, osoba biblická, Jidáš. Neznámému byla domácnost

páně Ebrova patrně necizí, neboť klobouk svůj ošumělý, jako by doma byl, hned sázel si na lysou, řídkými šedinami vroubenou hlavu, hned zase sjímal; bubnoval po stole a odplivoval zcela bezohledně na podlahu. V očích jeho sídlela uvědomělá nadvláda a pohrával sobě impertinentní úsměv, jehož také svislé rty nezapíraly.

Najednou sebou trhnul, opřel se o stůl a vstal.

„Nu já vidím, že jsem také tady peníze svoje vyhodil,“ pravil hlasem zvučným, „však já si pomohu, nedám ale ani krejcaru více!“

Paní domácí se obrátila k němu a pravila s úsměvem nuceně milostným: „Jen padesát zlatých ještě, pane Menke, pomůžete nám a budem vděční, uvidíte!“

„Co je to „vděční“, co?“ ušklíb se žid. „Já bych byl také vděčný, kdyby mně někdo padesát zlatých daroval.“

„Ale vždyť vám přece za to stojíme, pane Menke, je tady náš dům a —“

„Dům! V Praze je mnoho domů a taky mnoho domácích, to vím; ale víte vy, kdo je ve vašem domě domácím? Mám váš služebný arch, hm, co je mně platen, když z něho ani na percenta nevyberu! Nebudu-li do úterka mít svoje úroky, půjdu k panu prezidentovi!“ a šel ke dveřím.

„Ale pane Menke —“

„Ne — já mám děti a nemohu se nechat připravovat o peníze. Poručím se!“ Odešel a nechal dvěře za sebou dokořán otevřeny.

Pan domácí zaklátil rukama a pohnul ústy, jako

by něco říci chtěl; paní domácí zlostně přiskočila ke dveřím a bouchla jimi.

Dvěře do druhého pokoje, posud poodevřené, odevřely se zcela a vyšla jimi slečna Matylda. Byla pouze spodničkou oděna a pozivovala si, rozhlížejąc se mdle po světnici.

„Já nevím, proč s takovým člověkem mluvíte,“ poznamenala lehce, „já bych ho vyhodila.“

Pan Eber stál před zrcadlem a česal se. Slova dceřina ho rozzlobila a rychle se k ní obrátil. „Mlč! Ty tomu nerozumíš!“ odsekl jí ostře.

„To se rozumí!“ mínila slečna Matylda, aniž by se nechala z klidu svého vyrušit. Vstoupila k oknu a zívala co nejspokojeněji do krásného rána.

Paní domácí nápadně mlčela. Stírala nyní prach s prádelníku tak upřímně, že prádelník až vzdychal.

Nastalo ticho dosti dlouhé, mezi nímž se pan Eber oblíkal a choť jeho po světnici lítala a tu i tam něco do ruky brala a zase odkládala. Pan Eber věděl, že situace taková nadlouho se neudrží, a začal konečně sám.

„Dej mně přec kávu, ženo — víš, že už musím skoro do úřadu!“ pravil hlasem co možná klidným.

„Ještě není ohřáta,“ odvětila suše paní domácí a odevřela dvěře vysokého šatníku.

„Ohřáta — nu snad mně nebudeš chtít dávat ohřivanou kávu od minulého dne? To snad přece ne!“

„A proč ne! Žeť nám toho tak vyděláš, aby se mohlo v kuchyni celý den vařit! Vydělej si na čerstvou!“

Slečna Matylda odvrátila se od okna, usedla a slo-

žila ruce v klín. Pohlížela střídavě na otce a na matku a bylo patrné, že se počíná bavit. Pan Eber znal choť svou a začal jinak, nechtěje právě nyní ještě do hádky. „Cožpak budem mít dnes k obědu?“ prál, jako by se byl po snídani ani nezeptal.

„Knedlíky s mlíkovým křenem,“ znělo ostře.

Knedlíky s mlíkovým křenem nemohl pan Eber ani vidět. Pozoroval schválnost a začal se roztrpčovat.

„A proč právě dnes to zpropadené jídlo, smím-li se jemnost paní zeptat,“ vypravil namáhavě ze sebe.

„Protože! — Dnes se bude celý den mýt, a když se myje, nevařím nic jiného!“ Domácí paní hledala něco v šatníku a nemohouc to dost brzy najít, začala vše škubat násilně s hřebíků a házet na zem.

„Tak — celý den mýt! A kampak já zatím mám jít?“

„Asi kam chceš! Beztoho jsi krásný otec, celý rok nevyvedeš naše dítě na procházku, jdi tedy někam s Valinkou na půl dne.“

„A nic víc?“ zachraptěl pan Eber v největším již vzteku.

„Inu můžeš se třeba někam na roh postavit a žebrot!“ přitom, nemohouc dosáhnout, vystoupla do samého šatníku. „Při tvém rozumu už nám brzy nic jiného nezbude; uvidíš, já se ještě otrávím, a kdybych se měla otrávit sklem! Ted' abychom s Matyldou napravovaly, podaří-li se vůbec Matyldě, aby se do ní zamiloval, — musils Bavorovic vykousat z úřadu? Hrát si na velkého pana úředníka a nebýt ničím —.“ Nedomluvila; pan Eber, nemoha se déle

opanovat, přiskočil, vstrčil svou choť hloub do šatníku, spráskl dvěře a otočil klíč.

Slečna Matylda spráskla radostí ruce.

V šatníku nastal hřmot a tlučení, že se šatník až kýval. Pan Eber chytil sklenici a mrštil jí po šatníku, až se rozstříkla. Slečna Matylda znovu si radostně zatleskala.

Hluk uvnitř se ještě zvyšoval. Pan Eber oblekl se honem do kabátu, vzal klobouk do ruky, a zase se zarazil. Patrně nevěděl, má-li šatník sám zase odevřít.

Slečna Matylda pozorovala jeho rozpaky a pravila rychle: „I jen ji tam nech! Proč nemlčí!“

„Máš pravdu,“ přisvědčoval otec, „odevři jí, až budu někde na ulici. Já jdu!“

A šel. V tomtéž okamžiku však projela slečnu Matyldu myšlénka. Přiskočila k šatníku, odevřela a pravila k matce rychle vystupující a zlostí na smrt ubledlé: „On utíká — honem!“ Nebylo třeba teprv pobídnutí k spěchu, paní domácí ku dveřím jenjen letěla, za ní v patách slečna dcera, aby jí nic neušlo.

V kuchyni chytla paní domácí koště a vyřítila se na pavlač. Pan Eber ubíral se právě již po schodech kolem posluhovačky, zaměstnané mytím schodů. „Skopněte ten škopek na něho, polejte ho!“ křičela paní domácí.

Pan manžel zrychlil kroky až k nebezpečnému spěchu. Již vynikl na dvůr, vtom mu zafičelo koště kolem uší, minulo se ho však šťastně. Vidouc to strhla si paní domácí čepec s hlavy a mrštila také jím po ubíhajícím manželci. Rozkřikla se, až se domem rozlehalo. „Vražedníku, lupiči! Vypadáš, vid', jak bys

ale vypadal, kdybys neměl šest loket flanelu na sobě — mizero! To mám muže, má tři sta zlatých ročně a je prý pán. Fi na takového muže! Nechod' mně týden domů, to ti povídám!“

Pan Eber ale neslyšel již dobrou tu radu, bylť zmizel průjezdem.

Celý výjev byl tak rychle se ukončil, že nájemníci k oknům spěchající neviděli nic více z něho, než že slečna Matylda, která se dveřmi byla dívala, vracející se matku radostí objímá.

XV

KONEC TÉHODNE

AČ BYLA SVATBA JOSEFINČINA V NEDĚLI ČASNĚ zrána, byl přece dvůr a průjezd plný zvědavých sousedek, ještě před domem jich stál četný houf. Pozorovaly vše co nejbystřeji a úsudek jejich byl, že to byla „bledá svatba“.

Nemínily tím výrazem jednoduchost, neboť ženich Josefinčin nedal se zahanbit, nevěsta měla od něho pěkné hedbávné šaty a kočárů bylo také dost, avšak sousedky měly přece pravdu. Známé sousedkám tváře všech oučastníků byly skutečně dnes nápadně bledy, jako by se bylo zrovna před výjezdem bůhvíco stalo. Že byla nevěsta na smrt bleďa, tomu se nedivily, neboť „bledá nevěsta — veselá žena“, ale za ní šel bleďý pohnutím ženich s bezbarvou vždy slečnou Klárkou, družičkou, a náhoda tomu chtěla, že i ostatní obličeje vyznačovaly se toutéž barvitostí. Ba i kulaté tváře páně doktorovy, svatebního svědka,

jež přece vždy jasně svítily, byly dnes nápadny. Jen Václav, družba, smál se a laškoval jako obyčejně; o něm ale bylo každému známo, že mu není nic svato. — —

Odpůldne stál pan doktor před domem, oblékal si rukavičky a ohlížel se chvilkami do průjezdu, jako by na někoho čekal. Tu vyjde Václav, úplně oblečen, z krámu a přistoupí k němu.

„Na procházku, pane doktore?“

„Ano — do Stromovky.“

„Sám?“

„Ano — totiž paní Lakmusová tam také jde!“

„Aha a slečna Klárka! Dnes jí to slušelo.“

Pan doktor pohlídl rychle ulicí dolů. „A kam vy, pane Václave?“

„Do Šárky.“

„Ještě s někým, to se rozumí, — snad s Márinkou?“

„Inu, to vlastně ne,“ usmál se Václav, „ale s domácím.“

Průjezdem ozvaly se ženské hlasy; na konci jeho byly se sešly Lakmusovy s domácími.

„S domácími?“ divil se doktor. „Snad se nechcete zaplést doopravdy, — člověče, člověče!“

„Ale ale, pane doktore, vždyť vím, co činím — já jen mstím teď naše pohlaví. Vy snad mstíte také, pane doktore?“

Panu doktorovi zakmitly oči v rozpacích. Odevřel ústa jakoby k odpovědi a nehlesnuv zase je zavřel. Odkášlal si lehce a pravil pak: „Tiše, už přicházejí!“ — —